

เวทีเสวนา “จากวาระแห่งชาติ สู่นโยบายการอ่าน”¹

ผู้ร่วมเวทีเสวนา

รศ.ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ

อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

คุณอภิรักษ์ โกษะโยธิน

ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี

คุณสุวรรณี คำมั่น

รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ

ดำเนินรายการโดย

คุณจอม เพ็ชรประดับ

คุณจอม :

เรียนผู้มีเกียรติทุกท่าน ขออนุญาตเริ่มและพูดคุยในประเด็นที่น่าสนใจในเรื่องทศวรรษ
การอ่าน นโยบายการอ่าน ซึ่งเป็นวาระแห่งชาติของสังคมไทย เราได้ประเด็นมากมายจากท่าน
องคมนตรี ท่านอาจารย์เกษม มีข้อคิดที่นำไปสู่การคิดต่อมาก ๆ และผมก็รู้สึกเป็นเกียรติด้วย
และได้ความรู้อะไรมากมาย ประเด็นที่จะเรียกว่าสอดคล้องกับข้อกังวลของหลายๆ คน ผมเชื่อ
ว่าอย่างนั้น ในสังคมเราอย่างที่ท่านอาจารย์เกษมได้พูดไปว่า เป็นสังคมที่มีความเปราะบาง
เป็นสังคมที่มีความแปลกแยกอยู่ค่อนข้างสูง แต่ว่าแน่ละ นี่คือประเทศไทย นี่คือบ้าน
เพราะฉะนั้นคงต้องคนละไม้คนละมือ ที่จะทำให้ความแตกแยก ความเปราะบางนี้กลายเป็นพลัง
กลับกลายเป็นความเข้มแข็งในอนาคต แล้วก็การที่จะให้คุณภาพของคนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้
สังคมเข้มแข็ง ก็อยู่ที่เรื่องของสมอง เรื่องของความคิด เรื่องของความสำเร็จที่จะพัฒนา
ความคิดและสติปัญญา

ในช่วงของการอภิปราย เรามีบุคคลที่จะมาขยายความต่อ มากุยกัณฑ์ วาระแห่งชาติ
ในการที่จะให้การอ่าน ทศวรรษการอ่าน นโยบายการอ่าน หรือว่าการสร้างนิสัยรักการอ่าน
ทำให้คนไทยเป็นคนที่รักการอ่านนั้นเราจะเริ่มต้น และมีวิธีการปฏิบัติอย่างไร คำถามหลาย ๆ
คำถามที่เป็นโจทย์เป็นการบ้านที่ท่านอาจารย์เกษมได้ฝากไว้ เราจะมาดูว่าจะมีทางไหนบ้าง ที่
จะช่วยตอบว่า การอ่านจะนำไปสู่ความมั่นคงเข้มแข็งให้กับสังคมไทยอย่างไร การอ่านจะลด
ความแตกต่างระหว่างความแตกแยกนี้หรือไม่อย่างไร หรือว่าสังคมไทยจะสามารถทำให้เป็น
สังคมที่เต็มไปด้วยความคิดหรือเต็มไปด้วยปัญญาได้อย่างไร

¹ เวทีเสวนาใน งานเสวนาวิชาการประจำปี 2552 (TK Forum 2009) วาระแห่งชาติ ทศวรรษการอ่าน นโยบายการอ่าน

แต่ก่อนอื่น อาจารย์เกษม ก็ได้พูดถึงเกี่ยวกับเรื่องสื่อไว้เยอะเหมือนกันนะครับ แล้วผมก็คิดว่า เป็นเรื่องที่ผมเองก็อยู่ในวงการสื่อเริ่มเห็น มองแล้วเจอกับสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยในเรื่องของบทบาทของสื่อในปัจจุบันนี้ที่เราก็ยังไม่ได้ทำหน้าที่ในการให้สติปัญญา ให้ความคิด ให้สมองของคนไทยมีการพัฒนาในทิศทางที่มีเป้าหมาย นโยบายที่มีการให้สื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะสร้างสมองสร้างปัญญาที่ดีให้กับสังคมไทย จะเป็นสิ่งที่ยังเกิดขึ้นไม่ได้อย่างแท้จริงในเรื่องบทบาทของสื่อในบ้านเรา อันนั้นก็เป็นที่คงจะได้คุยกันต่อเหมือนกัน

สามท่านที่จะมาขยายความต่อและพูดถึงนโยบายในการอ่านของสังคมไทยในวันนี้ ท่านแรก ท่านเป็นอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และอดีตรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ท่านมีผลงานมากมายไม่ว่าจะเป็น อดีตคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีงานเขียนมากมายด้วยเหมือนกัน เพื่อไม่ให้เสียเวลา ขอต้อนรับอาจารย์วรกรณ์ สามโกเศศ ขอเรียนเชิญครับ

อีกท่านหนึ่งทุกท่านก็คงรู้จักกันดี ท่านเป็นอดีตผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันท่านเป็นที่ปรึกษาท่านนายกรัฐมนตรี ท่านมีตำแหน่งมากมายในวงการธุรกิจ ซึ่งผ่านงานทางด้านเอกชนมาเยอะ แต่ว่าบทบาทของการเป็นนักบริหารทั้งในด้านของการธุรกิจและในด้านการเมือง ได้พิสูจน์ ได้เห็นผลงานของท่านแล้วด้วยเช่นเดียวกัน ขอต้อนรับ คุณอภิรักษ์ โกษะโยธิน

อีกท่านหนึ่ง ท่านเป็นผู้กำหนดนโยบายในเรื่องของการที่จะพัฒนาความคิดพัฒนาสมองของคนในชาติเราทีเดียว ปัจจุบันท่านเป็นรองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ขอต้อนรับคุณสุวรรณี คำมั่น ดูเหมือนว่าผมจะแนะนำท่านสุภาพสตรีเป็นท่านสุดท้าย อันนี้ก็ขอภัย

มีประเด็นที่ท่านอาจารย์เกษมพูดไว้หลายเรื่องนะครับ ที่ตั้งเป็นโจทย์ ตั้งเป็นคำถาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ่านจะช่วยอะไรได้หรือไม่ในสังคมที่มีความแปลกแยกกันอยู่ในเวลา การอ่านจะทำให้ความแตกต่างที่มีอยู่ในระดับชั้นของสังคม จะเป็นความแตกต่างที่นำไปสู่ความใกล้เคียงกันในแง่ของความเป็นชนชั้นได้แค่ไหนอย่างไร รวมทั้งบทบาทของสื่อทุกวันนี้การเข้าถึงสื่อของคนในระดับชั้นต่างๆ จะเข้าถึงได้อย่างไร และที่สำคัญอีกอันหนึ่งคือคุณภาพหรือเนื้อหาของสื่อที่เกิดขึ้นอยู่ทุกวันนี้ตรงกับที่เราต้องการให้เกิดขึ้นในความคิด ในมุมมองที่นำไปสู่การสร้างปัญญาให้กับคนในสังคมของเราหรือไม่

ผมขออนุญาตที่จะเริ่มจากอาจารย์วรกรณ์ อาจารย์มีมุมมองอย่างไร ในเรื่องของการกำหนดให้การอ่านเป็นนโยบายของชาติเป็นวาระแห่งชาติ แล้วก็กำหนดในลักษณะนี้แล้ว ในทางปฏิบัติจะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติ แล้วนำไปสู่การตอบคำถามที่อาจารย์เกษมถามไว้ในหลายๆ ประเด็นได้อย่างไรบ้าง ขอเรียนเชิญท่านอาจารย์ ประมาณสิบห่านาทีในแต่ละท่านช่วงแรก

รศ.ดร.วราภรณ์ : เรียนท่านผู้สนใจและปรารถนาได้เห็นการอ่านเกิดขึ้นในประเทศไทย ตลอดระยะเวลา กว่า 400 ปี ในบริเวณที่เป็นสแกนดิเนเวีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ตั้งของประเทศฟินแลนด์ จะมี พระที่เดินทางมาเยี่ยมบ้านทั้งหลายบ่อยๆ เยี่ยมบ้านไหนก็ตัดสินได้ว่าจะให้บ้านนั้นได้แต่งงาน หรือเปล่า บ้านนั้นจะต้องถูกลงโทษให้ไปนั่งแถวหน้าของโบสถ์ Rotarian Church หรือไม่ ผู้คน ก็หวาดกลัวมาก เพราะว่าพระเหล่านั้นที่มาตรวจนั้น มาตรวจว่าอ่านหนังสือออกหรือไม่ ครบ ตรวจว่าอ่านไปเบิ้ลออกหรือได้ไม่ คนจะแต่งงานได้จะต้องอ่านไปเบิ้ลออก มิเช่นนั้นพระจะไม่ทำ พิธีแต่งงานให้ ถ้าผู้ใดอ่านไปเบิ้ลไม่ออกจะต้องไปถูกลงโทษ นั่งหน้าแถวหน้าของเก้าอี้ในโบสถ์นะ ครับ เพื่อประจานว่าให้คนในชุมชนรู้ว่าเป็นคนอ่านหนังสือไม่ออก

ท่านผู้ฟังครับ นี่ถือเป็นสาเหตุสำคัญว่าทำไมในการสอบ Pisa ของเด็ก 300,000 คนทั่วโลกที่ใช้ภาษาของตัวเองสอบนั้น ประเทศฟินแลนด์นี่มาอันดับที่หนึ่งในเรื่องการอ่าน 45 ประเทศ ประเทศที่ 2 ก็คือเกาหลีใต้ ในเรื่องของวิทยาศาสตร์นั้น อันดับหนึ่งก็คือฟินแลนด์ เช่นกัน อันดับเดียวกับญี่ปุ่น ที่รองลงมาคือฮ่องกง แล้วตามมาด้วยเกาหลีใต้ ในเรื่องของ คณิตศาสตร์มาอันดับสองครับ อันดับหนึ่งคือฮ่องกง และในเรื่องของทางด้านความสามารถ ทั่วไปในเรื่องของความเข้าใจแก้ไขปัญหา อันดับที่สองคือฟินแลนด์ อันดับหนึ่งคือเกาหลีใต้ และ อันดับที่สามคือฮ่องกง

ท่านผู้มีเกียรติ นี่คือความสำคัญของการอ่าน ว่าทำไมฟินแลนด์ ถึงอยู่ในอันดับต้น ๆ มีการศึกษาที่ประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในปัจจุบัน ฟินแลนด์นั้นเคยเป็นแผ่นดินเดียวกับสวีเดน เมื่อ 200 ปีที่แล้ว ผมขออนุญาตแบ่งการพูดออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกผมอยากพูดถึงเรื่อง ประเด็นที่พึงพิจารณาเป็นเรื่องโครงสร้างของนโยบายการอ่าน และใน Part ที่ 2 จะพูดถึง การสร้างนโยบายการอ่าน ผมมีอยู่ด้วยกันห้าประเด็นในเรื่องของ ประเด็นเกี่ยวกับสร้าง นโยบายการอ่าน

ประเด็นแรก ก็คือว่า ผมคิดว่าการอ่านมีหลายระดับ การอ่านไม่ได้มีการอ่านแต่เพียง อย่างเดียว ในประเทศไทยนั้นจะต้องอ่านหนังสือออกก่อนประถมสาม ประมาณ 10 หรือ 12 ปี การอ่านนั้นอย่างแรกคือการอ่านออกเสียง อย่างที่สองระดับที่สูงขึ้นมาก็คือการอ่านเอาเรื่อง ที่ สามก็คืออ่านแล้ววิเคราะห์ได้ สรุปเข้าใจในสิ่งที่อ่าน และสุดท้ายก็คืออ่านระหว่างบรรทัดได้ คือ อ่านสิ่งที่ไม่ได้เขียนได้ นี่คือความสามารถของการอ่านที่ไม่เท่ากัน

ประเด็นของผมก็คือว่า เวลาที่เราพูดถึงการอ่านนั้น เราคงไม่ได้หมายความว่า การอ่าน ออกเสียงแต่เพียงอย่างเดียว บางครั้งก็อ่านเอาปาวปาวแต่ไม่เข้าใจเนื้อหา เพราะฉะนั้นผมคิดว่า ประเด็นที่ควรจะมีไปในเรื่องการอ่าน ก็คือการอ่านและวิเคราะห์ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ สรุป คนอ่านหนังสือแล้วสรุปไม่ได้ ไม่สามารถสื่อสารได้ เราเห็นเยอะ ปัจจุบันนี้ที่พูดกัน สื่อสาร นานมากกว่าจะเข้าใจกันรู้เรื่อง ซึ่งเป็นสิ่งที่ปรารถนามากของเจ้าของบริษัททั้งหลาย เพราะว่า แอร์โหมจะสูงมากกว่าจะพูดกันรู้เรื่องทางโทรศัพท์นะครับ

ประเด็นที่สอง ก็คือผมคิดว่า การอ่านนั้นเชื่อมโยงกับคุณธรรม ไม่น่าเชื่อ สิ่งที่เชื่อมโยงกับคุณธรรมที่เราเห็นกันบ่อยๆ ก็คือดนตรี เราเห็นเพลงปลุกใจรักชาติ เราเห็นเพลงที่ทำให้คนชิมเศร้า มีความสุข เห็นอกเห็นใจคนอื่น การอ่านก็เช่นเดียวกัน ผมจำได้ว่าพวกคนรุ่นผมนี้ได้อ่านบทกวีเรื่องเกี่ยวกับไก่ แسنเสียชีวิตย่นทงที่น่ารัก ถ้าผมจำได้ทุกคนคงจำได้ เด็กทุกคนอ่านเรื่องนกนางเขน อ่านเรื่องแม่ไก่แล้วนี่ เกิดความรู้สึกเศร้าสลดมาก แทบจะไม่มีเด็กคนไหนที่จะไม่รู้สึก touch เรื่องของไก่ เรื่องของนกนางเขน แล้วมันทำให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจสัตว์

เพราะฉะนั้น การอ่านไม่ใช่หมายความว่าให้คนเข้าใจเพียงอย่างเดียว ไม่ได้เป็นการถอดสัญญาณที่เขาสร้างไว้เพื่อให้เห็นใจ แต่มันเป็นการสร้างคุณธรรมโดยตรงเพราะว่า คุณธรรมจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีอารมณ์ ดนตรีและการอ่านนั้นทำให้เกิดอารมณ์ บทกลอนบทกวีที่กินใจ เราเห็นชัดเจน มีผลสำคัญมาก

ประเด็นที่สาม ที่อยากพูดถึง ก็คือว่า ผมคิดว่า การอ่านทำให้เกิดความสามารถในการสื่อสารที่ดี เข้าใจตัวเองเข้าใจคนอื่นมากขึ้น เพราะว่าการอ่านที่ดีนั้นจะทำให้เกิดคลังคำ ซึ่งคลังคำนั้นเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับมนุษย์ เพราะว่ามนุษย์นั้นมีความรู้สึกต่างๆ แต่ถ้าไม่มีความรู้สึกตัวเองว่ามันหมายความว่าอย่างไร ก็ไม่สามารถจะสื่อกับคนอื่นได้ อย่างคำว่า ละล้าละล้ง ถ้าไม่รู้จักคำนี้ ก็ไม่สามารถอธิบายความรู้สึกละล้าละล้งได้ หรือความรู้สึกว่าหมั่นไส้ หรือเกรงใจ หรือเสียตาย หรือความรู้สึกพิพากพิพวน อะไรต่างๆ

ผมคิดว่าคลังคำเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับมนุษย์ และเกิดขึ้นได้จากการอ่านเท่านั้นเอง ถ้าไม่อ่านจะไม่มีคลังคำเหล่านี้และก็จะโยงไปสู่อการเขียนด้วย ถ้าไม่เข้าใจคำเหล่านี้ ไม่สามารถแสดงออกซึ่งความรู้สึกเหล่านี้ได้ พูดกับคนอื่นก็ไม่ได้ สื่อสารกับคนอื่นก็ไม่ได้ นี่คือประเด็นที่ผมคิดว่า เป็นความสำคัญต่อการอ่านอย่างยิ่ง

ประเด็นที่สี่ ผมคิดว่า การอ่านเป็นการพัฒนาความคิด เราดูโทรทัศน์นั้นนี่ สิ่งที่เราได้จากโทรทัศน์นั้นเป็นการยึดเยียด เพราะเวลามันจำกัด ขอโทษคุณจอม แต่มันเป็นความจริงเวลามันสั้นและมันก็แพงมาก วิทย์ก็เช่นเดียวกัน เราจะต้องให้คนเข้าใจอย่างรวดเร็วในเวลาอันสั้น แล้วมันไม่มี Pace ที่เราจะรับว่าเราจะรับช้าหรือเร็ว เราแทบจะไม่มีเวลาหยุดคิดเลย แต่การอ่านนี่มันเป็น Pace ของเรานะครับ เราจะอ่านช้าอ่านเร็ว หยุดอ่านไปเข้าห้องน้ำแล้วมาอ่านใหม่ก็ทำได้ ซึ่งโทรทัศน์มันทำไม่ได้เพราะมันเลยไปเรียบบร้อยแล้ว คุณจอมออกมาพูดจบไป อ้าวโฆษณาไปเรียบบร้อยแล้ว แล้วโฆษณานานด้วยกว่าจะกลับมาอีกหนหนึ่ง แชวเล่นนะครับ

เพราะฉะนั้น การอ่านนี่มันเป็นวิธีทำให้คนเกิดความคิดได้ดีมาก และที่สำคัญมีจินตนาการ ไอส์ไตน์พูด เราได้ยินคน Quote บ่อยๆ “จินตนาการสำคัญกว่าความรู้” แต่ถ้าไม่มีการอ่านจินตนาการเกิดขึ้นไม่ได้ ผมถึงไม่เคยตำหนิเด็กที่ชอบอ่านการ์ตูน ที่มีคุณภาพมันส่งเสริม เพราะคนที่อ่านการ์ตูนและชอบการ์ตูนนี้ต้องเป็นคนที่มีจินตนาการสูงมาก สามารถเห็นภาพวาดคำที่ไม่มีอะไรระบายสีต่อเนื่องไปได้ ผมคิดว่า การอ่านการ์ตูนนั้นเป็นการฝึกหัดเด็กที่ดีมากในการสร้างจินตนาการ ซึ่งคนไม่มีจินตนาการผมว่าไม่สามารถที่จะทำอะไรที่เป็น Creative

Economy ของท่านอภิรักษ์ได้ แล้วไม่สามารถสร้างสรรค์ได้เหมือนที่คุณหมอพูด เพราะฉะนั้น ผมว่าการอ่านเป็นเรื่องความจำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้

ประเด็นสุดท้าย ก็คือว่า ผมคิดว่าการอ่าน ทำให้มนุษย์เราเป็นคนกว้าง เป็นการสร้างบุคลิกอุปนิสัยของคน เราอ่านเรื่องราวที่เกี่ยวกับอุดมการณ์ เราก็รู้สึกมีอุดมการณ์เกิดขึ้นเกี่ยวกับเรื่องความรักชาติ เกี่ยวกับเรื่องผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ มันเป็นการสร้างบุคลิกอุปนิสัยที่สำคัญมาก ผมเชื่อที่ฝรั่งบอกว่า Character is Destiny บุคลิกอุปนิสัยของคนคือชะตากรรมครับ คนที่ใจแคบ คนที่เห็นแก่ตัว คนที่ไม่สุจริต เป็นคนอย่างไร เมื่อเข้าไปทำงานก็ถอดแบบเอาสิ่งที่อยู่ในชีวิตเข้าไปอยู่ในงานด้วย คนที่แคบจะไม่มีไปทำงานในฐานะผู้บริหารที่กว้างได้เป็นอันขาด เพราะว่าบุคลิกอุปนิสัยคือชะตากรรม

เพราะฉะนั้นการอ่านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะว่ามันเป็นการสร้างบุคลิกอุปนิสัยของคน การเห็นอกเห็นใจคนอื่นอย่างที่ผมได้เรียนไปแล้ว เมื่อเป็นผู้บริหารก็จะเข้าอกเข้าใจคนอื่น เข้าใจคนจนเหมือนที่คุณหมอเกษมพูด แต่ถ้าคนไม่เคยอ่าน ไม่เคยรู้เรื่องของคนอื่นเลย รู้แต่เรื่องของตัวเองแคบๆ ผมว่าชะตากรรมก็ย่อมจะกำหนดได้ว่าจะเป็นอย่างไร เพราะฉะนั้นทั้งหมดที่ผมเรียนมานี้ ผมมั่นใจเลยว่าเป็นเรื่องที่ต้องย้ำความสำคัญของการอ่าน ผมเชื่อว่าคุณหมอเกษม ท่านองคมนตรี ถ้าไม่ได้เป็นแพทย์ที่สนใจประวัติศาสตร์ สนใจวิทยาศาสตร์ ท่านคงไม่มีบุคลิกอุปนิสัยที่น่าเคารพ และเป็นคนที่มีความรู้กว้างขวางอย่างนี้เป็นอันขาด และชะตากรรมของท่านก็คงจะไม่ใช่องคมนตรี อันนี้เป็นเรื่องจริง

การที่เราส่งเสริมการอ่านนี้เรากำลังสร้างคน เรากำลังสร้างคน สร้างบุคลิกอุปนิสัยให้มีชะตากรรม แล้วเราก็ทำให้สังคมเราดีขึ้นด้วย ผมไม่เชื่อว่าคนเราจะมี Mindset Creative ได้ ถ้าไม่รักการอ่าน จะไม่สามารถเป็น Global Citizen ได้ถ้าไม่รักการอ่าน จะไม่สามารถปรับตัวเองเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ถ้าไม่รักการอ่าน เพราะการปรับตัวเองได้นั้นคือความสำคัญที่สุดของการอยู่รอด แผลงสาบนั้นอยู่ในรูปลักษณะเดิมเป็นล้านปี อยู่รอดมาได้ตลอด เป็นสัตว์ที่อยู่รอดได้มากที่สุดกว่าคนอื่น เพราะว่ามันปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ ผมไม่ได้หมายความว่าต้องไปให้แผลงสาบอ่านหนังสือ ถ้าไม่มีความสามารถในการปรับ จะไม่เกิดขึ้นได้เลย จะเอาชนะความไม่รู้ Ignorance คือความไม่รู้ว่าตนเองไม่รู้ไม่ได้เลยถ้าไม่รักการอ่าน จะไม่สามารถที่จะมีบุคลิกภาพตามที่พูดได้เลยถ้าไม่รักการอ่าน และสุดท้ายผมไม่เชื่อว่าจะมีทักษะความเป็นมนุษย์ที่สำคัญ คือเอาตัวรอดในชีวิตได้ถ้าไม่รักการอ่าน นี่คือ Part แรกที่ผมอยากกล่าวถึงความสำคัญของการอ่าน

ในส่วนที่สอง ผมอยากจะพูดว่านโยบายที่สำคัญๆ เกี่ยวกับการอ่านมีอย่างไรบ้าง ผมมีอยู่ด้วยกัน 5 ประเด็นเช่นเดียวกัน เหลืออีก 5 นาทีนะครับ

อย่างแรก ก็คือเรื่องของความรู้ สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขาของคุณหมอ ประเวศ วะสี นั้น ความสำคัญคือความรู้ ถ้าเราไม่มีความรู้แท้จริงแล้วนี้ ส่งเสริมการอ่านได้ลำบากมาก ถ้าเราไม่รู้ว่าส่งเสริมคนไทยให้รักการอ่านได้อย่างไรนั้น ผมว่าเราต้องเสียเงินมากกว่าที่จะเจาะได้ตัวอย่างที่ชัดเจนมาก ผมไม่อยากจะวิจารณ์บรรพบุรุษของพวกเรา เพราะว่าเวลาที่ท่านตัดสินใจ

เมื่อตอนวางแผนเศรษฐกิจฉบับที่ 1 เมื่อปี 2504 ก็คงคิดไม่ถึงเหมือนกันว่า การที่เราส่งเสริม การขนส่งด้วยการใช้รถยนต์ มันจะทำลายบ้านเมืองเรานานี้ เราต้องนำเข้าน้ำมันปีละห้าแสน ล้านบาท อะไหล่รถยนต์ไม่ต้องนับ ถนนไม่รู้เท่าไรนะครับ แต่ถ้าตอนนั้นเราใช้รถไฟเป็น เครื่องช่วยของการขนส่งทั้งในประเทศแล้ว ทั้งในเมืองแล้วนี่ ป่านนี้เราคงไม่สูญเสียเงินมากมาย ขนาดนี้ แต่ทุกคนมองอดีตแล้วก็ฉลาดทั้งนั้น แต่ถ้ามั่นใจว่าเรามีความรู้ตอนนั้นอย่างดีแล้วนี่ ผม เชื่อว่าเราจะมีความรู้ที่ทำให้การอ่านนั้นแพร่กระจายได้และเราสามารถบรรลุได้ เพราะฉะนั้น เราต้องมีงานวิจัยในเรื่องการอ่าน

ประเด็นที่สอง ผมคิดว่าหัวใจสำคัญของการที่จะทำให้เกิดการอ่านนั้น ครอบครัวยุคใหม่แน่นอนครับ แต่ต้องได้รับการสนับสนุนจากท้องถิ่นครับ จากเครือข่าย จากประชาสังคม คิดว่า TK park ที่ทำหน้าที่ในการเชื่อมต่อกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 40-50 แห่งนี้ ให้ ร่วมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ TK park โดยสร้างเอง ดูแลเอง แต่เอา Software เอาContent ทั้งหมดจาก TK park ไป ผมคิดว่าเป็นวิธีที่ถูกต้องและควรทำอย่างยิ่ง และ ชุมชนท้องถิ่นคือ คำตอบของประเทศไทย เพราะว่าอยู่ในทุกหนแห่ง

ประเด็นที่สาม ก็คือ ผมรู้ว่าการอ่านไม่ใช่จุดหมายปลายทาง การอ่านนั้นเป็น กระบวนการเอา Input ทั้งหมดจากหนังสือจากแรงงาน จากทรัพยากรทางการเงินทั้งหลายนี้ แปรเปลี่ยนจากการอ่านเพื่อให้เป็น Output คือการอ่านออกเขียนได้อย่างลึกซึ้ง ส่วน Outcome คือการมีการศึกษาของคนไทย การมีคุณภาพดีขึ้น การทำให้สังคมเข้มแข็งมากขึ้นไม่ เพราะบาง เพราะฉะนั้นการอ่านได้ ไม่ใช่จุดจบ เป็นเพียงมรรคเท่านั้นเอง เป็น Means ไปสู่ ความสำเร็จ เพราะฉะนั้นอย่าได้คิดว่ามันเป็นปัจจัยสุดท้าย เหมือนกับที่เราบอกว่าเราหาเงินคือ จุดสุดท้าย ไม่ใช่รับเงินคือตัวกลางของความสุข คนบางคนมีเงินก็สามารถใช้ตัวกลางสู่ความสุข ได้ เงินไม่ใช่ความสุข แต่เป็นตัวกลางของความสุข เช่นเดียวกับการอ่าน

ประเด็นที่สี่ ผมคิดว่านโยบายจะประสบความสำเร็จได้ต้องมีแรงจูงใจ คนเราจะทำ อะไรนั้นมันตามโครงสร้างของแรงจูงใจ ถ้ามีเรื่องของภาษีอากร การลดภาษีอากร การให้ Subsidy เงินอุดหนุนเรื่องการสร้างกฎเกณฑ์ทั้งหลายเกี่ยวกับแนวนโยบายการส่งเสริมการอ่าน เกี่ยวกับกิจกรรมทั้งหลายที่มีประโยชน์เกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่าน อย่างในประเทศไทย ผมเอง เคยเห็นที่เขาจัดในประเทศอเมริกา ที่เขาเรียกว่า Spelling Bee คือการแข่งขันสะกดคำ ซึ่งมีมา เกือบร้อยปีแล้ว แข่งกันระดับโรงเรียน ระดับรัฐ ระดับประเทศ แต่ประเทศไทยทำไมเราไม่มี อย่างนั้น สะกดคำแข่งกันขึ้นมาจากรกระดับ ภาษาไทย การสะกดคำนั้นมันจะทำให้คนเข้าใจ คลังคำเพิ่มขึ้นและจะสนใจภาษาไทยมากขึ้น การแข่งขันการสรุปความ สมัยผมเด็กๆ มีวิชาย่อ ความเป็นวิชาที่ยากมาก แต่เป็นวิชาที่มีประโยชน์จนกระทั่งทุกวันนี้ เพราะว่าเราสามารถจับ ประเด็นของการถกเถียงได้ เราน่าจะมีการแข่งขันแบบนี้ จะมีเรื่องของการแต่งกลอนประกวด สักวา เหมือนที่เราเห็นเล่นกันเยอะแยะเมื่อสมัยก่อน ผมเชื่อว่าอันนี้จะส่งเสริมแรงจูงใจให้รัก การอ่าน

สุดท้าย ผมคิดว่าสื่อมีบทบาทสำคัญมาก ผมคิดว่าสมัยใหม่มันมีสื่อใหม่ๆ หลายวิธี ที่ผมอยากจะเสนอในที่นี้ เราน่าจะมีการสอนการอ่านออนไลน์ มีคนไทยจำนวนไม่น้อยที่อ่านหนังสือไม่ออก คนต่างชาติจำนวนไม่น้อยอยากจะอ่านหนังสือ แต่ไม่มีวิธีการที่จะเรียนรู้ต้องไปซื้อแบบฟอร์ม ทำไมเราไม่มีเว็บไซต์ที่สอนการอ่าน และสอนเด็กทั่วไป คืออ่านแบบวิเคราะห์อ่านอย่างไร อ่านระหว่างบรรทัดอ่านอย่างไร มีแบบฝึกหัดให้ทำ มี Passage ให้ตอบคำถามให้ทำฝึกฝน ใครก็ตามที่เข้าไปในเว็บไซต์นี้สามารถทำได้ทั้งสิ้น

มือถือ ทุกวันจะมีการยิงเรื่องราวภาษาไทย ภาษาไทยที่ดีๆ เกี่ยวกับเรื่องการอ่าน ให้เข้าไปในมือถือฟรี ตอนนี้งานออกมาแล้ว แต่ว่าถ้ายอมรับก็สามารถมีเรื่องเข้าไปในมือถือ เด็กทุกคนสามารถอ่านได้ และเป็นเรื่องที่ตรงกับชีวิตของเขา ตรงกับความสนใจของเขา อาจจะเป็นประโยชน์อย่างที่คุณหมอยกมา ความเป็นกลางไม่มี มีแต่ความถูกต้อง ผมก็ว่ามันก็เป็นอาหารสมองให้คนได้อ่านบ้างเหมือนกัน ตัวอย่างเขาบอกว่า คนที่ไม่อ่านหนังสือดี ๆ ไม่มีอะไรแตกต่างกับคนอ่านหนังสือไม่ออก อันนี้เข้าไปในมือถือเด็ก แล้วเราก็มีเว็บไซต์เกี่ยวกับเรื่องที่น่าสนใจ ที่ใครสามารถไปดาวน์โหลดเรื่องดีๆ มาได้ ครูก็สามารถดาวน์โหลดมาเพื่อให้เด็กเอาไปอ่านได้ แล้วก็มีการวิเคราะห์ได้ว่า อ่านให้ลึก อ่านให้สนุกต้องทำอย่างไร และข้อสรุปจากตัวอย่าง Passage ที่มีออกมาเป็นตัวอย่างสรุป อ่านระหว่างบรรทัด มีคำถามมีคำตอบให้ดูเป็นตัวอย่าง

ผมเชื่อว่าคุณครูทั้งหลายพร้อมที่จะดาวน์โหลดตัวอย่างนี้จากเว็บไซต์แล้วก็ไปสอนเด็กประเทศเราให้เขามีตัวอย่าง ทำได้หมด ตัวอย่างอย่างเดียว ประเมิน SME แผนงาน SME ไม่ยากเลย ขอตัวอย่างเท่านั้นเอง เข้าเว็บไซต์ประเมินได้ดีกว่าคนเขียนอีกครั้ง เพราะฉะนั้นผมอยากเห็นอันนี้ที่เกิดขึ้น เป็นสื่อที่กว้างขวางกว่าเก่า และสุดท้ายนี้ผมคิดว่าเรามีอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ นี้ เทคนิคต่างๆมันมีมากขึ้นในปัจจุบันนี้ ซึ่งถึงกับเลียนแบบได้มากมาย

ถ้าทุกคนเอาสิ่งที่ตัวเองมีดีๆ มาใส่เว็บไซต์เดียวกันแล้วก็ดาวน์โหลด เหมือนในสหรัฐอเมริกาผมได้ทราบว่าเร็วๆ นี้ก็มี Community Radio วิทยุชุมชนเหมือนกัน แล้วก็เว็บไซต์ที่เขาเอารายการดีๆ ทั้งหมดมาใส่ในเว็บไซต์นี้ และวิทยุทั้งอเมริกา ก็สามารถดาวน์โหลดเสียงจากสถานีนี้เข้าสถานีตัวเองได้ แล้วก็เลือกรายการโดยไม่ต้องมีคน เลือกสิ่งดีๆ ทั้งหมดที่เขา มีอยู่แล้วเอามาลงได้ ผมก็ฝันเห็นว่าประเทศไทยเราน่าจะมีสถานี มีเว็บไซต์แบบนี้ที่จะเอารายการของชุมชนทั้งหลายมาลงนะครับ เอาที่ถูกต้องมาลง แล้วก็จะได้ไปเลียนแบบกันได้

สรุปก็คือว่าผมเชื่อครับว่า การอ่านเป็นเรื่องสำคัญ ผมคิดว่าถ้าเราไม่มี Content ที่ดี ไม่มีหนังสือที่ดีแล้วก็คงจะไม่มีโอกาสดีๆ ท่านผู้ว่าอภิรักษ์ สมัย กทม. ผมก็เห็นห้องสมุดท่านหลายแห่ง ผมเคยไปชอชพระนางที่เป็นตัวอย่างห้องสมุดแบบนั้น ห้องสมุดสวยๆ มี 10 กว่าแห่ง แล้วก็ห้องสมุดที่เป็นบ้านหนังสือมี 100 กว่าแห่งในประเทศไทย ผมก็อยากเห็นท้องถิ่นแบบนี้ กทม.อย่างนี้ทำเพิ่มขึ้น ผมเชื่อว่าเด็กจะได้ไม่ต้องไปเดินศูนย์การค้าไปเดินห้องสมุดแทนขอบคุณครับ สำหรับรอบแรก

คุณจอม :

ขอบคุณครับท่านอาจารย์วรารณณ์ จะหลายๆ ประเด็นที่อาจารย์ได้พูดไปก็คงจะตอบคำถามของอาจารย์เกษมได้หลายๆ ประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์เองก็ให้ความสำคัญกับว่าการอ่านจริงๆ นำไปสู่การสร้างจินตนาการ และจินตนาการก็นำไปสู่การสร้างคุณธรรม ดังนั้นเมื่อคนที่อ่านหนังสือที่มีเนื้อหาหรือมีคุณภาพดีๆ เกิดคุณธรรมขึ้นมาในจิตใจผมว่ามันก็จะทำให้เกิดความเข้าใจคนอื่นมากขึ้น ลดความแปลกแยกในสังคม ลดความขัดแย้งแตกต่างในสังคมได้อันนั้นผมก็ว่าเป็นการตอบคำถามที่อาจารย์เกษมได้ถามเราไว้ในตอนต้นแล้วด้วยเหมือนกัน

แล้วคงจะมีหลายเรื่อง เรื่องสื่อที่อาจารย์ได้พูดทิ้งไว้ บทบาทของสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของสื่อที่เป็นสื่ออินเทอร์เน็ตนี้ หรือว่าสื่อออนไลน์ ผมว่านี่เป็นบทบาทใหม่ที่เข้ามาใกล้ชิดกับพวกเรามากขึ้น ที่นี้การอ่านหนังสือกับการอ่านในอินเทอร์เน็ต เราจะได้รับจินตนาการที่แตกต่างกันหรือเหมือนกัน หรือว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร อันนี้ผมว่ามันน่าจะเป็นประเด็นที่เราจะวิเคราะห์กันต่อ และอันหนึ่งที่อาจารย์วรารณณ์พูดถึงเรื่องสื่อ ที่มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและนำไปสู่การยึดเยียดอันนี้เป็นความจริง

เราก็เห็นกันอยู่ว่าข่าวสารที่เกิดขึ้น หรือว่าข้อมูลข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสื่อโทรทัศน์ส่วนใหญ่มักจะเป็นสื่อที่ไม่ได้ให้คนดูคิดตาม เพราะว่าผ่านการคิดมาแล้วจากโปรดิวเซอร์จากพิธีกร ดังนั้นมีการเข้ามาในลักษณะพร้อมที่จะเป็นการยึดเยียดอย่างที่อาจารย์ว่า จึงไม่เป็นลักษณะของการเปิดพื้นที่ทางสมองให้กับคนดูได้วิเคราะห์ต่อ ได้จินตนาการต่อ อันนี้เป็นข้อด้อยของสื่อที่เป็นสื่อกระแสหลัก ถ้าหากต่อไปสื่อกระแสหลักจะพัฒนาเนื้อหารายการ รูปแบบรายการให้เปิดพื้นที่ทางสมองให้กับคนฟังคนดูได้คิดได้ใช้สมองได้ด้วย น่าจะเป็นบทบาทใหม่ของสื่อกระแสหลักในอนาคต อันนั้นก็เป็นเรื่องที่ต้องพูดกันต่อ มีหลายแนวทาง

อาจารย์วรารณณ์ก็ได้พูดแล้วว่าความสำคัญของการอ่านในสังคมของเรามีในมิติอย่างไร อย่างไรบ้าง ที่นี้มาฟังอีกท่านหนึ่งว่าการอ่านที่จะนำไปสู่การสร้างจินตนาการ แล้วก็ไปสู่นโยบาย Creative Economy หรือ Creative Society ที่เราต้องการที่จะให้เป็นจะเชื่อมโยงกันอย่างไร แล้วก็ก็เป็นนโยบายที่เกิดขึ้นจริงแล้วนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้แค่ไหนอย่างไร ขอเรียนเชิญท่านอภิรักษ์ในประเด็นนี้

คุณอภิรักษ์ :

ขอบพระคุณครับคุณจอม และขอกล่าวสวัสดิ์ทุกท่านที่เข้ามาร่วมสัมมนาในครั้งนี้ ผมคิดว่าสิ่งที่คนในสังคมไทยอยากเห็นในวันนี้ไม่ว่าจะเป็นปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจก็ดี ปัญหาความแตกแยกในทางสังคม ในทางการเมือง ในทางความคิด ก็คือการที่ประเทศไทยหรือสังคมไทยกลับมาสู่เป็นสังคมที่มีความร่มเย็นเป็นสุข อย่างที่ท่านองคมนตรี คุณหม่อมเกษมได้กรุณากล่าวจริงๆ แล้ว การที่เราส่งเสริมให้คนมีความรู้ มีความคิด มีสติปัญญาที่ดีขึ้น แนวนโยบายในเรื่องส่งเสริมการอ่านก็จะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก ผมว่านอกเหนือจากการที่เราจะส่งเสริมให้คนอ่านหนังสือซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าไปกว่าการส่งเสริมให้มีการ

พัฒนา การปฏิรูปในเรื่องระบบการศึกษาไทย คือแปลว่าการพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม

ระบบการเรียนการสอนในห้องเรียนซึ่งที่ผ่านมาต้องยอมรับว่าเป็นปัญหาเป็นอุปสรรคแบบหนึ่งของสังคมไทย ในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมาก็ต้องยอมรับว่าเด็กไทยได้รับการพัฒนาในลักษณะการเรียนการสอนที่เน้นในเรื่องการท่องจำ แล้วก็เป็นการท่องจำเพื่อไปตอบข้อสอบให้ได้ไปตอบข้อสอบให้ได้ ก็คือเพื่อให้ได้คะแนนดี ๆ แล้วก็ไปสอบเข้า จะไปเอนทรานซ์เข้ามหาวิทยาลัย หรือแม้แต่ไปเลือกสาขาวิชาต่างๆ เพราะว่าค่านิยมในสังคมไทยส่วนใหญ่ ยังเน้นที่พ่อแม่ผู้ปกครองเองอยากเห็นลูกประสบความสำเร็จ ได้เรียนในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง แล้วก็ในที่สุดก็หวังว่า ถ้าได้จบการศึกษาในระบบแล้ว ก็มีโอกาที่จะได้ประกอบอาชีพ มีความสำเร็จในการทำมาหากินในการประกอบอาชีพ

เพราะฉะนั้นตรงนี้ผมคิดว่า จุดเปลี่ยนที่มีความสำคัญว่า นอกเหนือจากการที่เราจะส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแม้แต่วิธีการการเรียนการสอนแล้ว ผมคิดว่าในปรัชญาที่ได้เคยพูดกันมาในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งจริงๆ ท่านนายกเอง สมัยท่านเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีก็ได้ผลักดันในเรื่องของการปฏิรูปการศึกษา คือแปลว่าการศึกษาหรือการพัฒนาคน ไม่ได้เป็นการศึกษาเฉพาะในระบบการศึกษา เป็นเรื่องของการศึกษาที่เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นเรื่องของการศึกษาที่เน้นหรือส่งเสริมให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่เรียกว่า knowledge society ก็แปลว่าคนควรจะมีทางเลือกในการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในระบบ การเรียนรู้นอกระบบ การเรียนรู้นอกห้องเรียน การเรียนรู้โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ เหมือนอย่างที่ท่านอาจารย์วรารณได้กรุณาแล้ว เข้ามาช่วย แล้วก็ที่สำคัญคือถ้าเราสามารถที่จะส่งเสริมทัศนคติ หรือบุคลิกของเด็กและเยาวชน หรือแม้แต่ประชาชนคนไทยให้นิยมหรือให้ชอบในเรื่องของการอ่าน ในเรื่องของการศึกษาในเรื่องของการเรียนรู้ก็จะเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ เกิดสังคมที่มีปัญญา เป็นสังคมที่มีเหตุผล

ถ้าเรากลับมาดูในสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน เหมือนที่ท่านองคมนตรีเกษมได้กล่าวไว้ว่า มันยังมีความแตกต่างสูงมาก ซึ่งจริงๆ แล้วเราก็จะเห็นความคล้ายคลึงกัน ก็คือว่า มันมีทั้งสังคมในเมืองใหญ่ๆ อย่างกรุงเทพฯ หรือเชียงใหม่ ขอนแก่น โคราช หาดใหญ่ เมืองในลักษณะที่เป็นเมือง ที่เป็นเหมือนเทศบาลในจังหวัดนั้นๆ แล้วก็เมืองที่เป็นสังคมในชนบท ก็แปลว่าเราจะเห็นความแตกต่างว่า เด็กหรือเยาวชนมีทางเลือกที่แตกต่างกัน โอกาสที่จะเรียนหนังสือ โอกาสที่จะได้อ่านหนังสือจะน้อย ลดหลั่นกันไป เราก็เห็นความแตกต่างในเรื่องความเป็นอยู่ ในเรื่องคุณภาพชีวิต ในเรื่องของการเติบโต ในเรื่องของการระบบเศรษฐกิจ

เพราะฉะนั้นจะเห็นว่า การพัฒนาความเจริญในทิศทางที่ถูกต้องในทิศทางที่จะก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีจริงๆ แล้ว การพัฒนาคนโดยผ่านการศึกษาในเรื่องของการเรียนรู้จะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก ทีนี้ถ้าเรากลับมาดูในเชิงเปรียบเทียบที่เรียกกันว่า Bench-Marking กับประเทศหรือสังคมที่เราเชื่อว่ามีการพัฒนาที่มีความเจริญและเป็นความเจริญแบบยั่งยืน เป็น

ความเจริญที่คนในสังคมนั้นมีความสุข ซึ่งมีดัชนีชี้วัดที่เป็นสถาบันที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกมีการศึกษากัน

ผมขอยกตัวอย่างสถาบัน IMD ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งได้รับการยอมรับในเรื่องของการวัดขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ เวลาเขาวัด เขาจะวัดประเทศต่างๆ ทุกภูมิภาค ทั้งในอเมริกา ยุโรป เอเชีย และออสเตรเลีย โดยวัดจะวัด 4 มิติด้วยกัน คือ มิติที่หนึ่งคือการวัดเรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพในเรื่องระบบเศรษฐกิจ ส่วนที่สองก็จะวัดในเรื่องประสิทธิภาพของภาคเอกชน สามก็จะเป็นการพัฒนาในเรื่องการทำงานของรัฐบาลว่ามีประสิทธิภาพมีความโปร่งใสมากน้อยแค่ไหน แล้วก็สุดท้ายก็เป็นเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน

แต่ที่ผมอยากหยิบยกมาพูดในส่วนของโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งในสังคมส่วนใหญ่หรือแม้แต่สังคมไทย ส่วนใหญ่เรามักจะไปพูดเรื่องโครงสร้างพื้นฐานที่เป็น Infrastructure ที่เป็นสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น ทำไมรัฐบาลไม่มั่งบประมาณมาพัฒนาถนน มาพัฒนาระบบรถไฟรางคู่ พัฒนาระบบรถไฟฟ้า ในกรุงเทพฯ ปริมาณพลหรือในเมืองใหญ่ พัฒนาเรื่องระบบสารสนเทศที่เรียกกันว่า ไอซีที ทำอย่างไรจะส่งเสริมให้คนใช้อินเตอร์เน็ต Wi-Fi, WiMax, ระบบ 3G ซึ่งเมื่อสองสามวันก่อนก็พูดกันใน กรม.เศรษฐกิจ เป็นต้น สิ่งที่สำคัญมากกว่านั้นก็คือเรื่องการสร้างคน ซึ่งจริงๆ ก็อยู่ในเรื่องของ Infrastructure เวลา IMD เขาวัดด้วย

การส่งเสริมระบบการเรียนรู้ระบบการศึกษา ระบบการวิจัยพัฒนาในประเทศไทย เวลาเขาไปสำรวจเมื่อต้นปีก็พบว่า ประเทศไทยเราอยู่ในอันดับประมาณ 26 เมื่อเทียบกับประเทศต่างๆ ทั่วโลก จริงๆ แล้วผลการศึกษาที่สอดคล้องกับท่านวรากรณ์ได้กรุณาเล่าก็คือ แปลว่าประเทศในแถบสแกนดิเนเวีย จะได้รับการจัดอันดับว่ามีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง แล้วก็อาจจะมีประเทศอื่นๆ นอกเหนือจากสแกนดิเนเวีย เช่น ฟินแลนด์ สวีเดน เดนมาร์ก ก็อาจจะมีสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จีน สิงคโปร์ เป็นต้น เวลาดู เขาไม่ได้ดูในมิติเรื่องเศรษฐกิจอย่างเดียว เขาดูในมิติคุณภาพของชีวิตของประชาชน คุณภาพของการศึกษา คุณภาพของคนในสังคมที่มีการเรียนรู้ แล้วเป็นสังคมที่น่าอยู่หรือเปล่า

ตรงนี้ผมกลับมาว่า ถ้าอย่างนั้นในแนวนโยบายของรัฐบาลก็ดี การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน มีบทบาทไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาคเอกชน สถาบันการศึกษาต่างๆ หรือแม้แต่ประชาชนที่รวมกลุ่มกัน อาจจะมีเรียกว่าภาคประชาสังคม เข้ามามีบทบาทในการผลักดัน แปลว่าแนวนโยบายที่รัฐได้มีการประกาศ ที่ท่านนายกอภิสิทธิ์ประกาศว่า ทศวรรษแห่งการอ่านใน 10 ปี ที่กำลังจะเกิดขึ้นนี้ ผมไม่อยากจะให้คนส่วนใหญ่ในสังคมคาดหวังว่า นี่เป็นเรื่องที่รัฐบาลจะผลักดัน แต่น่าจะเป็นเรื่องของทุกคนในทุกภาคส่วน ถ้าเป็นจุดที่เล็กที่สุดในสังคม ก็คือในครอบครัว อยากเห็นว่า พ่อแม่ผู้ปกครองหรือคนในครอบครัวนี้ส่งเสริมให้ลูกรักการอ่าน ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของเด็กๆ ส่งเสริมให้เด็กๆ เกิดการแยกแยะว่าอะไรเป็นเนื้อหาที่ดี เป็น Content ที่เป็นประโยชน์ ถ้าเราไม่สามารถแยกแยะ หรือสามารถที่จะส่งเสริมกระบวนการ

แบบนี้ได้ ก็กลายเป็นว่าบางครั้งเราก็ไปใช้เทคโนโลยีในทางที่ไม่ถูกต้อง คือ นอกจากหนังสือ มันยังมีสื่ออื่นๆ เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์

วันนี้ต้องยอมรับว่าเด็กส่วนใหญ่มีทางเลือก เช่น ผลการสำรวจที่คุณหมอเกษมกล่าว เด็กก็มีทางเลือก เช่น ดิดเกม ไปเดินเที่ยว เดินตามห้าง ดูทีวี แล้วค่อยๆ ไล่มาถึงจะมาอ่านหนังสือ บางทีถูกครูให้การบ้านมาเยอะ ก็อาจเป็นหนังสือแบบท่องจำเพื่อจะไปทำข้อสอบหรือไปเรียนหนังสือให้ได้ ตรงนี้ผมคิดว่าน่าจะเป็นประเด็นสำคัญว่าทำอย่างไรจึงจะส่งเสริมความเชื่อมโยงตรงนี้ ในลักษณะที่มันเป็น Complementary

อย่าไปหวังว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์จะมาแทนหนังสือ ถ้ามองอย่างนั้นก็จะเกิดความแปลกแยก เกิดความแข่งขันกันในทางที่ไม่ก่อให้เกิดในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ คือแปลว่า เราต้องเชื่อมโยงว่า เช่น วันนี้มันมีการเจริญเติบโตของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นทางเลือก เพียงแต่ว่าจะทำอย่างไรให้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อที่ดีด้วยนะครับ เช่น เด็กมีโอกาสที่จะได้เรียนรู้ นอกเหนือจากตำราที่เขาเรียน ยกตัวอย่าง เวลาที่เขาจะเรียนรู้ในทางประวัติศาสตร์อะไรซักเรื่องหนึ่ง แทนที่เขาจะอ่านจากหนังสืออย่างเดียว เขาสามารถที่จะเข้าไปดูในอินเทอร์เน็ต ไปเสิร์ชใน Google เข้าไปเปิดใน YouTube ดูได้ แล้วเอาความรู้แบบนั้นมาเชื่อมโยงกับหนังสือ หรือแม้แต่การเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ในสถานที่จริง

เพราะฉะนั้น แปลว่ามันจะเกิดความเชื่อมโยงในลักษณะของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยไม่จำกัดว่าเด็กจะเรียนรู้ได้จากการท่องจำหรือการอ่านหนังสือในเล่ม เช่น สมมุติว่าเราเรียนวิชาประวัติศาสตร์ในแบบเรียนในบ้านเรา ส่วนใหญ่สมัยก่อนหรือสมัยที่ผมเรียนมา ก็เรียนเหมือนท่องจำ ตั้งแต่สมัยก่อตั้งกรุงสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา มีการต่อสู้กับพม่า มีการเสียกรุง สมเด็จพระเจ้าตากสินก็มาก่อสร้างกรุงธนบุรีแล้วก็มีกรุงรัตนโกสินทร์เกิดขึ้น ก็เป็นลักษณะของการเรียนแบบท่องจำ แล้วบางครั้งเราก็ไม่เคยไปเห็นสถานที่จริงด้วย เราไม่เคยไปกรุงสุโขทัย ไม่เคยไปจังหวัดสุโขทัย ไม่เคยไปจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แต่ถ้าเราเอาความเชื่อมโยงตรงนี้มาส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านสังคมการเรียนรู้ก็แปลว่า เวลาเด็กนักเรียนเขาเรียน เราก็ควรส่งเสริมให้เขาสามารถเข้าไปคลิกดูในเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ในสมัยสุโขทัย หรืออาจจะก่อนการก่อตั้งประเทศไทย

เรามีหน่วยงานในลักษณะนี้ใหม่ๆ เกิดขึ้น จะเป็นหน่วยงานในลักษณะสำนักงานส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้หรือ OKMD ก็จะมี มิวเซียมสยามซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์อุทยานแห่งการเรียนรู้ ซึ่งนอกเหนือจากสถานที่จริงที่อยู่บริเวณกระทรวงพาณิชย์เดิม ก็จะไปเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้กับประวัติศาสตร์ในชุมชน เรามี TK park ซึ่งมีบรรยากาศอุทยานการเรียนรู้ส่งเสริมเด็กสมัยใหม่ เด็กวัยรุ่นหรือแม้แต่ครอบครัว สมัยก่อนก็ไม่ค่อยไปห้องสมุดประชาชน เหมือนใน กทม. ในช่วงที่ผ่านมาก็พยายามส่งเสริมในเรื่องของการทำบ้านหนังสือ ทำห้องสมุดแห่งการเรียนรู้ให้มีบรรยากาศให้คนรุ่นใหม่อยากกลับมาอ่านหนังสือ เพราะฉะนั้นก็แปลว่าแบบนี้เวลาเราเรียนประวัติศาสตร์ ก็ไม่ใช่เรียนเพื่อท่องจำแล้วก็ไปตอบข้อสอบให้ได้ แต่เรียนเพื่อเอา

บทเรียนในประวัติศาสตร์ สิ่งที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยหรือสังคมไทยที่เป็นประวัติศาสตร์ย้อนไปตั้งแต่สมัยล้านนา ล้านช้าง ละครบในทางเหนือ สมัยอีสาน สมัยขอมนะครับ หรือแม้แต่มรดกโลกที่สุโขทัย ที่อยุธยา หรือแหล่งเรียนรู้ที่อื่น แบบนี้นั้นสามารถนำมาต่อยอดทั้งในเรื่องของการไปศึกษาเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาของชุมชนในพื้นที่นั้นๆ แล้วก็มาต่อยอดเป็นเรื่องที่วันนี้ทางรัฐบาลก็หยิบยกขึ้นมา เป็นแนวนโยบายที่เรียกว่า **แนวนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หรือ Creative Economy**

Creative Economy เป็นแนวนโยบายซึ่งอยู่บนพื้นฐาน อยู่บนจุดแข็ง หรืออยู่บนความเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยที่มีอยู่แล้ว แล้ววันนี้เราคงไม่พูดถึงนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แต่เราอยากเอามาเชื่อมโยงว่าการจะก้าวไปสู่จุดนั้นได้เราต้องส่งเสริมในเรื่องของสังคมสร้างสรรค์ ส่งเสริมในเรื่องของการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์ให้กับเด็กและเยาวชน เปิดพื้นที่สร้างสรรค์ให้กับประชาชนเพื่อให้มีโอกาสที่จะได้เรียนรู้ มีโอกาสที่จะได้แสดงออกมากขึ้น แปลว่าต้องเปิดโอกาสให้คนในสังคม ไม่ว่าจะอยู่ในระดับครอบครัวที่ส่งเสริมบรรยากาศให้พ่อแม่ผู้ปกครองอยากที่จะส่งเสริมให้ลูกมีลักษณะของการรักการอ่าน แน่นนอนว่าผู้ใหญ่ต้องทำตัวเป็นตัวอย่าง ต้องเป็นตัวอย่างให้กับลูกๆ หรือแม้แต่หน่วยงานองค์กรต่างๆ ที่เข้ามาจัดกิจกรรมส่งเสริม จะเป็นบริษัทเอกชนก็ดี จะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ดี เช่น นโยบายการส่งเสริมให้อ่านนิทานให้ลูกก่อนนอน

ในสังคมยุคใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าอยู่ในกรุงเทพฯ อยู่ในเมืองใหญ่ก็เกิดปัญหาเช่นพ่อแม่ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้ลูก เกิดปัญหาหัดเดิน น้ำท่วม กลับบ้านดึก ลูกก็นอนไปแล้ว มันก็กลายเป็นว่าไม่มีโอกาสได้สัมผัสกัน ซึ่งจริงๆ แล้วก็ป็นวัฒนธรรมที่เราย้อนไปสมัยสังคมแบบโบราณ พ่อแม่ก็มีโอกาสได้อ่านหนังสืออ่านนิทานให้ลูกก่อนนอน ก็มีโอกาที่ได้ใกล้ชิด ได้เล่านิทานก่อนนอน แบบนี้มันก็เป็นจุดเริ่มต้นที่จะเกิดขึ้นได้ในครอบครัว

เราคงเคยได้ยิน พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ท่านได้พูดความเชื่อมโยงของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ว่า ต้องส่งเสริมในเรื่องของบวร ก็คือบ้าน วัด โรงเรียน ก็แปลว่า บ้านก็เป็นสถานที่แรกที่เป็นครอบครัว ที่พ่อแม่ ผู้ปกครองหรือเด็ก ใช้เวลาตั้งแต่เกิดมาจนถึงวัยก่อนที่จะเข้าโรงเรียน ต่อมาก็เป็นโรงเรียนหรือเป็นสถานที่การศึกษาต่างๆ ที่พอเด็กโตขึ้นมาแล้วเราก็ส่งเด็กไปเรียน สมัยก่อนในชุมชนในชนบทก็จะมีศาสนสถาน อาจจะ เป็นมัสยิด โบสถ์ หรืออะไรก็แล้วแต่

ถ้าเราเชื่อมโยงในเรื่องของการส่งเสริมลักษณะนิสัยของการรักการอ่าน ลักษณะนิสัยของการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในจุดต่างๆ เหล่านี้ ก็จะช่วยเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่รักการอ่าน ถ้าเขามีโอกาสที่จะได้ฝึกฝนในเรื่องของทักษะไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งต้องยอมรับว่าในวันนี้ สังคมไทยต้องปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกที่เกิดขึ้น เพียงแต่ว่าเราจะปรับตัวอย่างไร ให้เราสามารถที่จะคงเอกลักษณ์ ในสิ่งที่ดีของความเป็นไทย

หรือความเป็นคนไทย ในขณะที่เดียวกันเราก็สามารถที่จะปรับตัวให้อยู่ในมาตรฐานสากลของการเป็นสังคมประชาคมโลกได้

อย่างวันนี้ ปีนี้ ถ้าเราติดตามข่าว เราจะทราบว่าประเทศไทยเองเราเป็นเจ้าของการจัดการประชุมอาเซียนตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ไปจนถึงปี 2015 เนี่ย อีกประมาณไม่เกิน 5 ปีข้างหน้าเนี่ย เรากำลังปรับตัวเข้าสู่สังคมที่เป็นกลุ่มประชาคมอาเซียน คือแปลว่าแทนที่เราจะอยู่ใน 60 ล้านคน ของประชากรในประเทศไทย เราจะเพิ่มจำนวนประชากรเป็น 500-600 ล้านคน ใน 10 ประเทศในอาเซียน จะมีประเทศไทย เวียดนาม ลาว เขมร พม่า มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน แบบนี้ก็จะเป็นเครือข่ายประชาคมอาเซียนที่เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในเรื่องขององค์ความรู้ ภาษา วัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ ในเรื่องของการส่งเสริมการท่องเที่ยว การลงทุน

สมัยก่อนพ่อแม่บอกว่า ถ้าจะทำให้เด็กประสบความสำเร็จเป็นเด็กที่เติบโตขึ้นมา มีความรู้ความสามารถ นอกเหนือจากการเรียนการสอนที่เรามีแล้ว ต้องส่งเสริมให้เขาเรียนภาษาต่างประเทศ เราก็บอกว่าภาษาต่างประเทศที่แพร่หลายที่สุดน่าจะเป็นภาษาอังกฤษ ตอนหลังเราก็บอกว่าต้องเรียนภาษาจีน อย่างนี้ทางรัฐบาลก็มีนโยบายที่จะส่งเสริมให้เด็กไทยเรียนภาษาอาเซียนได้ คือแปลว่าจะเป็นเฉพาะภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และอีกหน่อยเราคงต้องเรียนภาษาเวียดนาม ต้องเรียนภาษาเขมร ภาษาลาว ภาษามาเลเซีย เพราะว่าอะไร เพราะคนไทยก็จะมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ อนาคตก็จะมีเด็กเวียดนามเข้ามามากขึ้น เด็กสิงคโปร์ เด็กอินโดนีเซีย เด็กฟิลิปปินส์ มากขึ้น แล้วถ้าเราสื่อสารได้เหมือนเวลาเราเจอคนจีนแล้วเราพูดภาษาเขาได้ ผมเชื่อว่าคนไทยทุกคนประทับใจ เวลาเราเห็นท่านทูตจีน ท่านทูตอเมริกา ท่านทูตอังกฤษพูดภาษาไทย แล้วเรารู้สึกมีความอบอุ่น มีความมั่นใจ แล้วรู้สึกเป็นเพื่อนกัน เพราะฉะนั้นตรงนี้ผมคิดว่าเป็นความเปลี่ยนแปลงที่สังคมไทยจะต้องเตรียมตัวที่จะเข้าสู่สังคมที่จะมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น แล้วก็ส่งเสริมกระบวนการรักการอ่านและกระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับ

แล้วจริงๆ แล้วถ้าเราเริ่มต้นได้ คือเริ่มต้นจากตัวเราเอง ผมเองส่วนตัวจะมงานสัปดาห์หนังสือทุกครั้ง ทุกปีที่มีการจัดขึ้น แล้วรู้สึกดีใจทุกครั้งทีเห็นว่ พ่อแม่ผู้ปกครองพาลูกๆ นั่งรถไฟฟ้า รถส่วนตัว รถเมล์ มาซื้อหนังสือ เห็นเด็กๆ นั่งอ่าน นอนอ่านหนังสือ ตามพื้นแถวๆ ในศูนย์ประชุม เวลาเราไปตามห้องสมุดในรูปแบบใหม่ๆ ไปตามร้านหนังสือ เดียวนี้เราจะเห็น พ่อแม่ผู้ปกครองพาลูกไป เด็กๆ ก็จะไปนั่งตามซุ้มหนังสือ มุมหนังสือเด็ก พ่อแม่ก็ไปอ่านหนังสือแบบนี้ผมคิดว่าเป็นสิ่งที่เราควรจะช่วยกันส่งเสริมให้พ่อแม่ผู้ปกครองหันมาส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน เพราะเด็กๆ ถ้ามีโอกาสได้เห็นตัวอย่าง Role Model ใกล้ตัว พ่อแม่ ผู้ปกครองญาติพี่น้อง หรือแม้แต่เห็น Role Model ที่ประสบความสำเร็จในเรื่องของการที่จะอ่านหนังสือมากๆ

แบบนี้ก็จะเป็นตัวอย่างที่ดีที่ผมนึกว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาที่เราหวังว่า ในทศวรรษที่ทางรัฐบาลได้ประกาศนโยบายส่งเสริมการอ่าน จะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สังคมทั้ง

ระบบแทนที่สมัยก่อน ทางเอกชนก็มีบทบาทมากในการที่จะส่งเสริมเรื่องการอ่านหนังสือ มีการผลิตหนังสือที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะในช่วงหลังจะมีความหลากหลายของหนังสือมากมาย แต่ว่าวันนี้สิ่งที่ผมอยากจะเห็นคือการขับเคลื่อนสังคมทั้งระบบ และก็ไม่ได้มองว่าเป็นเรื่องเฉพาะนโยบายของรัฐบาลที่ได้ประกาศเป็นวาระแห่งชาติในเรื่องนี้โดยตรง เพราะฉะนั้นถ้าเราสามารถที่จะช่วยกันคนละไม้ คนละมือเหมือนที่เขียนไว้ข้าง ที่บอกว่าจะมาร่วมกันสร้างสังคมที่รักการอ่านให้เกิดขึ้น ผมเชื่อว่าอนาคตของประเทศไทย อนาคตของสังคม และก็อนาคตของเด็กเยาวชนที่เป็นลูกหลานของเรา จะมีโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมที่เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบันนี้ เป็นความคิดที่แตกต่างและเกิดความแตกแยก กลับไปสู่สังคมที่ยังคิดต่างได้ แต่เป็นสังคมที่เป็นเหตุเป็นผล สังคมที่เกิดการยอมรับ และสังคมไทยก็สามารถกลับมาเป็นสังคมที่ร่มเย็นเป็นสุขได้เหมือนเดิมในอนาคตอันใกล้นี้ ขอขอบคุณครับ

คุณจอม :

ขอบพระคุณคุณอภิรักษ์ครับ นโยบายทุกอย่างของรัฐบาล ถ้าจะว่าไปแล้วก็เป็นส่วนหนึ่งของความตั้งใจของรัฐบาล แต่ว่าจะสำเร็จได้นั้นมันก็ต้องขึ้นอยู่กับตัวเรา พวกเราทุกคน ที่จะทำให้สังคมเป็นไปในทิศทางใด แล้วเราจะร่วมกันอย่างไร ครอบครัวก็มีส่วนสำคัญอย่างที่ คุณอภิรักษ์ว่า อย่างเรื่องของเอกชน ถ้าเราไปในประเทศที่เขาเป็นสังคมของการอ่านจริงๆ ร้านหนังสือของเขา ผมสังเกตดูเวลาเข้าไปในร้านหนังสือของเมืองไทย มักจะไม่มีที่นั่งให้อ่าน ก็จะยืนเลือกเสร็จแล้วก็ไปที่เคาท์เตอร์เลย ในต่างประเทศเนี่ยเขาจะมีที่นั่งสำหรับให้อ่าน คั่นคว่ำสำหรับทำการบ้าน สำหรับกินกาแฟ ประเทศไทยอาจจะไม่มีแล้วก็ได้เพียงแต่ผมอาจจะยังไม่ได้สัมผัส คือมันจะมีเหมือนๆ กับเป็นห้องสมุด มีที่นั่งให้อ่าน เปิดดู มันทำอะไรได้หมด คุณไม่ซื้อไม่เป็นไรอันนั้นก็อันหนึ่งที่เอกชนต้องส่งเสริมด้วยซึ่งก็เป็นเรื่องที่ดี

แล้วก็ผมเห็นบรรยากาศอันหนึ่งเวลาอยู่ในต่างประเทศ คือแต่ละบ้านเวลาหนังสือที่เขาไม่อ่านแล้วเขาจะใส่กล่องวางไว้หน้าบ้านจะเขียนคำว่า “ฟรี” แล้วทุกบ้านเวลาเดินผ่านเห็นหนังสือนี้มาอ่าน เขาก็นั่งเลือก แล้วถ้าเกิดเจ้าของบ้านเห็นว่ามีคนมานั่งเลือกหนังสือที่เขาวางฟรีอยู่หน้าบ้าน เขาก็จะออกมาแนะนำว่าหนังสือนี้อ่านดีนะ อะไรอย่างนี้ ซึ่งผมว่ามันเป็นบรรยากาศที่ทำให้เรามีความรู้สึกว่า แต่ละคนช่วยกันส่งเสริมให้แต่ละคนรักการอ่าน

และที่สำคัญอีกอันหนึ่งก็คือ หนังสือเขาจะถูก 50 เซ็นต์ ก็มีหนังสือเก่าที่อ่านแล้วแต่ยังมีสภาพดี มีคุณภาพดีมาก ซึ่งเป็นหนังสือที่ดีมากนี่ 50 เซ็นต์ หรือบางทีก็ 1 เหรียญอะไรอย่างนั้นครับ ผมก็รู้สึกว่างที่เขาก็ให้ฟรี อะไรอย่างนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ผมว่าถ้าช่วยกันในเรื่องลักษณะนี้ ทำให้บรรยากาศของการมีหนังสือ มีมากขึ้นและก็ทั่วถึงกันมากขึ้น อันนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ภาคประชาชน ภาคสังคม เอกชนเองเราก็ทำกันได้ โดยที่อาจไม่ต้องหวังว่ารัฐบาลจะผลักดันนโยบายในลักษณะนี้เพียงอย่างเดียว อันนี้เป็นเรื่องที่เราต้องช่วยกัน

มาอีกท่านหนึ่งเรามาดูในหลายๆ เรื่องซึ่งเราก็ได้ฟังไปหลายๆ ประเด็นแล้ว มีอันหนึ่งที่ผมก็คง refer มาจากท่านอาจารย์เกษมอีกครั้งหนึ่งว่า ที่ท่านพูดถึงก็คือ เด็กไทยสมองเราก็ไม่แพ้ใคร สมองเด็กไทยก็ไม่แพ้ใคร แต่ว่าเด็กไทยขาดโอกาส และดูเหมือนว่า รัฐบาล สื่อ จะละเลย

เป้าหมายในการดูแลในส่วนนี้ก็คือ โอกาสที่เด็กจะสามารถที่จะพัฒนาทางด้านความคิดด้าน
สมอง คำถามก็คือว่า แล้วถ้าอย่างนั้นรัฐบาล สังคม จะมีนโยบายอย่างไรที่จะดูแลสมองของคน
ไทย อันนี้ผมคิดว่ามันเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และผมอยากให้อาจารย์สุวรรณี คำมั่น ได้อธิบายใน
ประเด็นนี้ว่า ทุกวันนี้เราให้การดูแลใส่ใจต่อสติปัญญาและสมองของคนไทย เด็ก เยาวชนไทยแค่
ไหน แล้วก็มีนโยบายในเรื่องการอ่านให้เป็นวาระแห่งชาติอย่างไร เชิญครับ 15 นาที

อ.สุวรรณี :

ขอบคุณค่ะคุณจอม สวัสดิ์ค่ะท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน วันนี้คงเป็นวันที่ต้องเรียนตรง ๆ ว่า
ดิฉันมีความสุขมากที่พอลงรถแล้วก็เห็นเด็กเยอะแยะมากมายแล้วก็ก็มีผู้ปกครอง เหมือนที่ท่านที่
ปรึกษา ท่านอาจารย์ วรากรณ์ ได้พูดไปตอนต้น คือมีความรู้สึกร่วม เพราะว่าถ้าฟังจากข่าว ฟัง
จากปาฐกถาของท่านนายกอภิสิทธิ์ เราก็รู้สึกท้อแท้ว่าคนไทยอ่านหนังสือน้อยเหลือเกิน แล้ว
น้อยลงทุกที อันนี้ก็เป็นตัวที่ตกใจ แต่เมื่อมาเห็นภาพวันนี้ ก็อยากจะให้กำลังใจผู้จัดแล้วก็
อยากจะให้เครือข่ายทุกท่านในวันนี้ อยากจะให้ตรงนี้เป็นตัวที่เราจะเริ่มสู่วาระแห่งชาติร่วมกัน
ต่อไป เพราะว่าคำว่าวาระแห่งชาติเนี่ย มันก็มีความหมายอยู่มากพอสมควร ว่าคงไม่ใช่เป็น
ภาครัฐอย่างเดียว ภาคประชาชน ภาคเอกชน หรือว่าทุกภาคส่วนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการ
ขับเคลื่อนสังคมไทยสังคมโลก ก็คงต้องมีบทบาทร่วมกันในการสร้างสภาพแวดล้อมให้เกิดสิ่งที่เรา
อยากเห็นให้เป็นวาระแห่งชาติร่วมกัน อันนั้นก็คงเป็นประเด็นที่อยากทำความเข้าใจเป็นประเด็น
แรก

จากนั้น ก็คงจะมาถามตัวเองว่าถ้าเป็นวาระแห่งชาติในเรื่องการอ่านแล้ว วิธีการในการ
กำหนดนโยบายวาระแห่งชาติเนี่ยเราคิดอย่างไร แล้วการคิดแค่นั้นคงไม่พอ ถ้าเผื่อเราไม่คิดต่อว่า
เราจะขับเคลื่อนอย่างไร ไปสู่การปฏิบัติ สุดท้ายถ้ามีเวลาในรอบสอง ดิฉันก็อาจให้ข้อมูลในเรื่อง
ของไทยเข้มแข็งว่าจะช่วยให้การอ่านของเราเข้มแข็งได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้นในช่วงเวลา
แรก 15 นาทีนี้ ดิฉันอยากจะพูดใน 3 ประเด็น สองสามท่านได้พูดไปในสิ่งที่ก็ตรงกัน เพราะว่า
เราก็ลืมนแล้วแต่มีเจตนารมณ์จะมาสร้างความตระหนักในการอ่านร่วมกันอยู่แล้ว ก็คงจะไม่พูด
อะไรที่ใหม่ไปกว่าที่ท่านผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสองท่านได้พูดไป

แต่สิ่งที่ยากจะเห็นความสำคัญว่า ทำไมการอ่านมันควรจะเป็นนโยบายเป็นวาระ
แห่งชาติ เพราะว่ามันเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ ท่านก็พูดถึง
เรื่องการเรียนรู้ว่าต้องเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วย เพราะว่าความรู้นั้นไม่ได้หยุดนิ่ง แล้วโลก
มันเป็นโลกใบเดียวกัน มันเป็น Global Community แล้ว อันนี้ก็คงเป็นตัวบ่งชี้ว่าถ้าเราไม่
อ่านเราไม่เรียนรู้ เราก็ไม่มีความสามารถที่จะไปแสวงหาความรู้อื่นๆ ด้วยตัวเองอย่างมีเหตุผล

แล้วที่สำคัญก็คือว่าโอกาสที่เราจะไปค้นคว้าวิทยากรไปเรียนรู้เทคโนโลยีอย่าง
กว้างขวางเพื่อนำมาสู่การสร้างสรรค์ อย่างที่ท่านที่ปรึกษาอภิรักษ์ได้เป็นผู้นำในเรื่องการ
กำหนดยุทธศาสตร์เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ก็คงจะเป็นความสำคัญที่ชัดเจนอยู่แล้ว
นอกเหนือจากที่ว่าเราเคยอ่าน เคยรู้ว่าเวลาดูสถิติการรู้หนังสือคนไทย การไม่รู้หนังสือคนไทย
แล้วถ้าลงลึกไปอีกก็บอกว่าผู้หญิงมีการไม่รู้หนังสือมากกว่าผู้ชายอีก ทั้งๆ ที่ผู้หญิงเป็นคนที่อยู่

ครอบครัวเป็นคนที่คุณดูแลครอบครัว ทั้งอาหารการกิน ทั้งบ่มเพาะนิสัยของลูกหลาน ถ้าเราไม่รู้หนังสือเสียแล้ว โอกาสที่เราจะใช้การอ่านเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ก็คงยากเพราะฉะนั้น คำว่าการเรียนรู้คงไม่ใช่เด็กอย่างเดียวอย่างที่ดิฉันพูดไปตอนต้นที่เราเห็นเด็กเยอะแยะมากมาย อันนี้ก็เป็นที่มาว่าทำไมถึงต้องเป็นวาระแห่งชาติ

แต่กระนั้นก็ยังไมพ้อ มันต้องมาพูดถึงความเป็นไปได้ ว่าคำว่าวาระแห่งชาติในระดับนโยบายยอมรับไหม ท่านอธิการบดีเป็นที่ปรึกษาท่านนายก ก็บอกแล้วว่าท่านนายกมีเจตนาชัดเจนแน่วแน่ ที่จะให้เป็นทศวรรษแห่งการอ่านของประเทศของคนไทย ความเป็นไปได้ทางการเมือง ก็ต้องไปถามทุกพรรค ไม่ใช่พรรคใดพรรคหนึ่งอันนี้ก็คงเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ที่แน่นอนก็คือว่าความเป็นไปได้ในทางเทคนิค ทางทฤษฎี มันเป็นไปได้ เพราะเราก็ได้รับฟังจากท่านผู้รู้ทั้งหลายไปแล้ว ว่ามันมีวิธีการมีช่องทางที่จะทำได้ ไม่ใช่เป็นเรื่องยากเย็น ขอให้เรามีใจร่วมกัน ขอให้เราเข้าใจเป้าหมายร่วมกันว่าเราจะเดินไปทางทิศไหน อันนี้ก็คงจะเป็นประเด็นที่นำมาสู่ทัศนคติของการนำนโยบาย หรือวาระแห่งชาตินี้ไปสู่การปฏิบัติ แล้วก็คงจะเป็นประเด็นแรกที่ยากจะนำเรียนท่านทั้งหลาย

ประเด็นต่อมา ถ้าในฐานะที่มาจากสภาพพัฒนาฯ ดิฉันก็อยากจะพูดในเชิงว่า ถ้าเราจะมากำหนดนโยบายการอ่านแห่งชาติ เราก็คงต้องมาวิเคราะห์ มาสังเคราะห์ เหมือนที่อาจารย์ ด็อกเตอร์วารกรณ์บอกว่า การอ่านได้เฉยๆ มันไม่ได้บอกอะไรเลย อาจจะเข้าหูซ้ายทะลุหูขวา หรือว่าเดี๋ยวนี้ยังไม่มีการอ่านทำนองเสนาะแล้ว ก็คงไม่ได้เสนาะหู ไม่ได้สร้างจินตนาการอะไรได้มากมาย แต่ว่าเราต้องอ่านให้เป็น อ่านให้ออกว่ามันจะสังเคราะห์ มาเป็นความรู้ มาเป็นแนวทางอะไรได้บ้าง ซึ่งอันนี้ต้องอาศัยทักษะ ต้องอาศัยการบ่มเพาะมา ตั้งแต่ในครรภ์มารดาด้วยซ้ำไป ท่านบอกว่าต้องฟังเพลง ก็คือการอ่านนั่นแหละนะคะ

อันนี้ก็เป็นการรอบความคิดที่นำมาสู่แนวทาง กรอบแนวทาง ว่าเราจะวางนโยบายเนี่ยเราคงมาดูว่าปัจจัยอะไรเกี่ยวข้องบ้างตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ เราก็บอกว่า Supply Chain มันเริ่มตั้งแต่การผลิต การเสพ หมายความว่า การจะเป็นผู้อ่านเอง เป็นผู้ผลิต ผู้อ่าน ช่องทางการเข้าถึงสื่อต่างเพื่อให้เกิดการอ่านอย่างสะดวกสบาย แล้วก็มีการสนับสนุนส่งเสริม ตรงนี้เป็นหลักคิดในการที่จะมาดูว่าเราจะหา Demand Supply อย่างไร แล้วดู Supply Chain ให้ต่อเชื่อมกัน เพราะว่า ถ้าเราจะทำเป็นวาระแห่งชาติ เราหยุดไม่ได้ ไม่ใช่วันนี้บอกเป็นวาระแห่งชาติ วันพรุ่งนี้ไม่ใช่แล้ว นี่คงไม่เป็นวาระแห่งชาติ เพราะว่าคำว่า ชาติ มันไม่ได้หมายความว่าแค่รัฐบาลนะคะ อันนี้ก็คงจะเป็นเรื่องแรกของหลักคิด เพราะฉะนั้นจากหลักคิดตรงนี้ เราก็นำมาสู่ข้อที่ว่าจะกำหนดเป็นนโยบายอยู่สองเรื่องด้วยกันหลักๆ ก็คือ

เรื่องแรก เป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ หลายท่านก็พูดตรงกัน การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้มันก็เป็นหัวใจสำคัญ ที่ถ้าหลับตาจะเห็นว่า ทุกๆ แห่งในสังคมไทยจะมีการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะอยู่บนถนน อยู่บนรถเมล์ รถไฟฟ้า ก็แล้วแต่ คือน่าเสียดายโอกาสตรงนี้ การที่เกิด Free Flow ของคน คนนี้เลื่อนไหลไปมามากมาย หรือนักท่องเที่ยวก็แล้วแต่เขาก็เอา

วัฒนธรรมที่เป็นแบบอย่างของการอ่านมาให้เห็นพอสมควรนะคะ บนรถไฟฟ้าเขาก็จะนั่งอ่านทันทีเลย ไม่ว่าจะแต่งตัวแบบฮิปปี แต่งตัวแบบเซอร์อะไรก็แล้วแต่เขาก็จะอ่านหนังสือ ขนาดที่เด็กไทยขึ้นรถไฟฟ้าจะโทรศัพท์ทันทีเลย ไม่ทราบว่ามีธุรกิจอะไรมากมาย หรือว่าสนับสนุนใคร หรือเปล่าก็ไม่ทราบ หรือว่าอ่านผ่านโทรศัพท์มือถือเราก็ไม่แน่ใจ เพราะว่ายังไม่เข้าใจวัยรุ่นเท่าไร เพราะสามท่านที่อยู่ตรงนี้ต้องเรียกว่าเกิดในยุค Baby Boomer ซึ่งโยยหาวัฒนธรรมดั้งเดิมของเราอยู่นะคะ

อันนี้ก็คงจะเป็นประเด็นแรกที่เราต้องสร้างความตระหนักก่อนว่า การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เราต้องตระหนักในคุณค่าของการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกคน ระบบของการศึกษา อาจจะต้องออกแบบใหม่ เพราะโครงสร้างประชากรเราก็เป็นประชากรสูงวัยแล้ว มหาวิทยาลัยอาจจะต้องมาปรับบริการของมหาวิทยาลัยให้สอดคล้อง เพราะว่าเวลานี้มหาวิทยาลัยมีเยอะแยะมากมาย จนท่านอาจารย์วารกรณ์ต้องลาออกจากการเป็นอธิการบดี ไม่รู้เป็นเพราะว่ามันมีตัวสถาบันนี้เยอะจนหา Content ได้ไม่ครอบคลุม Content ที่มีคุณภาพ

อันนั้นก็คงจะเป็นประเด็นของการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ว่าคงต้องให้สอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยไปด้วย การหา Content ที่มีความหมายหรือว่าที่มีความสำคัญนี่คือหัวใจของการส่งเสริมการอ่าน แม้ว่าเราจะบอกว่าอ่านอะไรก็ได้อ่านไปเถอะ ขอให้เขาตระหนักหรืออยากอ่านซะก่อน จะเป็นการตุนซึ่งก็มีทั้งสื่อดี สื่อไม่ดีซึ่งอันนี้ก็จะต้องไปมองในเชิงนโยบายการสร้างบรรยากาศและสภาวะแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งมีอยู่สองเรื่องอย่างที่ดิฉันได้พูดไป

ทีนี้ลองคิดว่า เรื่องการเรียนรู้ การสร้างความตระหนักต้องเป็นประเด็นแรก ประเด็นต่อมาก็คือว่า Content หรือสาระที่ออกไปที่จะให้คนได้อ่านคือการผลิตสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะป็นสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อที่เป็น Virtual หรือสื่อที่ล่องลอยตามเทคโนโลยีทันสมัย หรือว่าความหลากหลายของสื่อที่อยู่ใต้ดินก็มีนะคะ หนังสือทำมีอะไรเหล่านี้ นี่คือความสวยงามของสื่อที่มีอยู่หลากหลาย แต่เราคงไม่ปล่อยให้สื่อที่ไม่ดีออกไปมากกว่าสื่อที่ดี ตรงนี้คงเป็นเรื่องที่เราต้องมาช่วยกันใช้มาตรการทางสังคม มาดูแลให้เกิดการแข่งขัน การแข่งขันหรือการให้รางวัลที่มากกว่าซีไรท์ เพราะว่าซีไรท์เราถือว่าเป็นเรื่องดี แต่น่าจะมีรางวัลอื่นๆ อีกมากมายซึ่งเอกชนก็สามารถให้ได้ CP All ก็เคยทำ แล้วก็ทำอยู่เรื่องให้รางวัล โรงเรียนอ่าน โรงเรียนที่ประกวดสักว่า อะไรก็แล้วแต่ ซึ่งก็ทำอยู่อย่างประปราย แต่ยังไม่เป็นระบบเท่าไร แต่เมื่อกำหนดนโยบายชัดเจนแล้ว ดิฉันเชื่อว่า คงทำให้เกิดความเชื่อมโยงทุกระดับอย่างที่ท่านอธิการบดีได้พูดไป ว่าระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด ระดับประเทศ ระดับภาค หรือระดับครอบครัว ต้องไปอย่างเป็นองคาพยพที่ขับเคลื่อนไปด้วยกัน ถึงจะเกิดเป็นกระแสเป็นวาระแห่งชาติได้

อันนั้นก็คงจะเป็นตัวอย่างแห่งการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มองไว้สองสามประเด็น เป็นตัวอย่างเท่านั้น แต่ที่สำคัญไปกว่านั้นก็คือเรื่องบรรยากาศแล้วก็สภาวะแวดล้อม เราบอกว่า Infrastructure ที่มันเป็นถนนหนทางมีความสำคัญ แต่ Infrastructure ที่เป็นโครงสร้างทาง

ปัญญาที่สำคัญมาก เช่น ห้องสมุด ห้องสมุดเคลื่อนที่ หรือห้องสมุดพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น ซึ่งก็น่าเสียดาย คนก็ส่งสมมุติปัญหา สิ่งสมมติที่ไม่สามารถจะเขียนเป็นหนังสือได้แต่ให้เราอ่านเป็นวัตถุดิบ ก็มีอยู่มากมาย บางแห่งก็ถูกละเลย บางแห่งก็เป็นเมืองเก่าแก่ประปราย เช่น สุพรรณบุรี หรืออะไรก็แล้วแต่ ในแถบภาคที่มีประวัติเก่าแก่ของสังคมไทย แต่ถูกละเลยการเชิดชูการนำมาถ่ายทอดสู่ชนรุ่นหลัง กลับไปสร้างสิ่งปลูกสร้างขึ้นมาใหม่ซึ่งไม่ใช่วัฒนธรรมไทยดั้งเดิมอะไรเหล่านี้ ก็เป็นเรื่องที่เป็น Intellectual Infrastructure ที่เราอยากจะเห็นการบริหารจัดการที่นำไปสู่ความมีชีวิตชีวา ไม่ใช่ปล่อยให้แห้งเหี่ยวไปหมดอย่างนั้น การกระจายสื่อให้หลากหลาย การควบคุมสื่อที่ไม่ดี อันนี้ก็คงจะเป็นเรื่องที่จะช่วยกัน คือน้ำดีอาจจะขุ่นน้อยถ้ามาไล่น้ำเสีย แต่ถ้าเรามีมาตรการอื่นๆ เข้ามาช่วยเหลือเกื้อกูล ก็คงจะทำให้ น้ำดีมาไล่น้ำเสียได้เหมือนกัน แต่คงไม่เกี่ยวข้องกับภาวะการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิที่ทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันอย่างนี้ อันนี้ก็คงเป็นเรื่องที่คิดว่าสำคัญของการสร้างบรรยากาศ

ที่สำคัญไปกว่านั้น ก็คือสิ่งจูงใจ ถ้าเราบอกว่าเราดูกระบวนการนโยบายการอ่านที่เราดูตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ มันหนีไม่พ้นเรื่องกลไกภาษี กลไกการตลาด อะไรก็แล้วแต่ ตั้งต้นน้ำว่า เรื่องกระดาษก็ดี เรื่องหมึกพิมพ์ก็ดี หรือว่าเรื่องการส่งเสริมสื่อดี เราจะมีมาตรการอะไรเข้ามาในเชิงภาษีได้บ้าง แต่ดิฉันไม่เชื่อว่ามาตรการภาษีจะทำให้เกิดสิ่งดีๆ ร่วมกันได้ มันต้องมีหลายๆ มาตรการ หรือกฎหมายก็ไม่สามารถทำให้สังคมเป็นสังคมที่ดีได้ด้วยการบังคับ อันนั้นก็คงเป็นเรื่องที่จะฝากว่าการดูแลห่วงโซ่อุปทาน หรือ Supply Chain เป็นหัวใจสำคัญ แต่จะสำคัญมากขึ้น ถ้าเราได้อ่านแต่ละ Chain มันไปเกี่ยวข้องกับคนในกลุ่มไหนอย่างไร ซึ่งการส่งเสริมการอ่าน ต้องดูทุกกลุ่มอายุอยู่แล้ว

สภาพฉันเองเราก็พยายามที่จะให้ผู้สูงอายุ ซึ่งเราเรียกว่าเป็นคลังสมองให้มา มีบทบาทในการสร้างกระแสการอ่าน ท่านก็มีโครงการตายายสอนหลาน ไปสอนในศูนย์เด็กเล็ก ไปอ่านนิทานให้เด็กฟัง เด็กบางครั้งก็ฟังบ้างไม่ฟังบ้าง ท่านก็เหนื่อยล้าไปบ้าง แต่อย่างไรก็ตามอย่างน้อยก็ยังมีสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น เมื่อเร็วๆ นี้ทราบว่า มีเด็กอายุสี่ขวบเอง เป็นหนูน้อยน่ารัก ก็มาจากการอ่าน แล้วเธอก็เล่าได้อย่างมีชีวิตชีวา

ทั้งหมดนี้อยากชี้ให้เห็นว่า เรามีโอกาส เรามีแวว เรามีผู้เล่นที่พร้อม แต่เราต้องช่วยหนุนเสริม ช่วยสร้างบรรยากาศ ซึ่งตรงนั้นก็คือการขับเคลื่อนที่อยากจะเห็นว่าการขับเคลื่อนนโยบายตรงนี้ จะบอกว่าใช้สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขาจะถูกต้องแล้ว แต่การที่สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา มันต้องเห็นตัวตนคนที่เข้ามา มีบทบาทในแต่ละระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น จนถึงชุมชน เราอยากเห็น TKpark อยู่ในทุกจังหวัด อยู่ใน การดูแลของเทศบาล อยู่ใน การดูแลของ อบต. เพื่อที่จะให้เกิดการเรียนรู้ คงไม่ใช่เป็นห้องสมุดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทำเอาไว้แล้ว ก็ทิ้งไป เพราะว่าไม่มีงบประมาณไปซื้อหนังสือแล้วเราไม่ได้ดูแลหนังสืออื่นๆ

ความจริงแล้วต้องบอกคุณจอมด้วยว่า ดิฉันเองก็เคยบริจาคหนังสือที่บ้าน แต่คนที่มาเก็บหนังสือไปเอาไปฉีกทันทีเลย ไปฉีกแล้วก็ไปย่อยไปขาย อันนี้ก็เสียดายมากเลย ก็บอกว่าให้อ่านก่อน แล้วก็ค่อยฉีกแล้วกัน เขาก็ต้องฉีกทันที เพราะว่าเรื่องปากเรื่องท้องเป็นหัวใจสำคัญ เพราะว่าคนบางคนเขาก็ไม่ได้มาเก็บของตามหน้าบ้านของเรา แต่วัฒนธรรมอันนี้ก็เป็นเรื่องที่ดี เพราะว่าเรายังเคยเห็นว่าห้องสมุดในเมืองอย่างนี้มีหนังสือดีๆ แต่ขณะที่ในโรงเรียนหรือในห้องสมุดในต่างจังหวัดขาดหนังสือเหล่านี้ อันนี้ก็เป็นที่

ที่ท่านองคมนตรีได้ให้ไว้ บอกว่าเราจะทำอะไรให้สื่อดีๆ หนังสือดีๆ มีทั้งในเมืองในชนบทใกล้เคียงกัน เราอาจจะให้เท่าเทียมกันไม่ได้ แต่อย่างน้อยใกล้เคียงกัน เหมือนกับคอมพิวเตอร์ก็เช่นเดียวกัน คอมพิวเตอร์ในกรุงเทพฯ อาจใช้เวอร์ชันที่มันใหม่ ก็จะถอดออกไปบริจาคไปต่างจังหวัด ซึ่งเขาก็ต้องการที่จะเรียนรู้เบื้องต้นอย่างนี้ อันนี้ก็คงต้องกลับไปฝากกระทรวงศึกษา เหมือนกัน ว่ามันคงไม่ใช่ซื้อคอมพิวเตอร์ที่เดียว 1 ต่อ 1 หรือ 1 ต่อ 20 ซึ่งมันหมดสมัยเร็ว ล้าสมัยเร็ว ซึ่งบางส่วนมันเชื่อมโยงกับภาคเอกชนได้

ก็กลับมาว่า แล้วการขับเคลื่อนนี้ใครขับเคลื่อน แล้วขับเคลื่อนด้วยวิธีไหน ภาครัฐแน่นอนว่าก็ต้องไปหนุนเสริม แต่ว่าภาครัฐก็คงไปทำคนเดียวไม่ได้ แต่อย่างน้อยกิจกรรมดีๆ ที่มันเกิดขึ้นแล้ว ตัวอย่างในประเทศไทยเลยไม่ต้องไปเอาต่างประเทศมาเป็นที่ตั้งก็ได้ ก็น่าจะนำมาทำให้กิจกรรมเสริมการอ่านมาทำให้มีชีวิตชีวาทุกภาคส่วน ในขณะที่เดียวกันภาคเอกชนเองก็ต้องเริ่มจากครอบครัว บ้าน วัด โรงเรียน ก็เป็นเรื่องที่เราอยากให้เกิดมากๆ วันนี้ท่านองคมนตรีก็ได้เอาคำพระ เอาปรัชญาธรรมะหลายๆ คำมาบอกเรา ถ้าเผื่อว่าเราย้ำคิดย้ำทำไปเรื่อยๆ ก็อาจจะเกิดการซึมซับได้ แต่ถ้าเผื่อว่าเราพูดแล้วเราเบื่อ เราฟังแล้วไม่รู้เรื่อง ดิฉันก็ต้องรับว่าไม่ได้เข้าใจอะไรมากนัก ก็ไม่เคยบวชเรียนมาก่อน แม้ว่าเราจะให้บวชเป็นภิกษุณีได้ เพราะไม่กล้ากิเลสยังมีเยอะอยู่ อันนั้นก็เป็นเรื่องที่อยากเห็นว่า บทบาทคนไทยใฝ่เรียนรู้รักการอ่านเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตนี้ มันก็จะทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้

บทบาทที่อยากจะชี้ให้เห็นก็คือเรื่องของภาคเอกชน หลายๆ ภาคเอกชนกำลังตื่นตัวเรื่อง CSR ตื่นตัวเรื่องการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยงบประมาณของตนเอง อยากจะให้เกิดขึ้นด้วยความตระหนักต่อสังคม มากกว่าเป็นภาคบังคับว่า ฉันทจะต้องทำเพราะว่ามันเป็น Image เป็นภาพลักษณ์ ถ้าบริษัทไหนไม่ทำ ก็ดูแล้วจะไม่มีหน้าไม่มีตาอะไรอย่างนี้ ตรงนี้ก็เป็นอย่างอื่นที่กระแส สามารถกระตุ้นให้เกิดการกระทำโดยจิตสาธารณะได้เช่นเดียวกันเพราะว่าหลายๆ บริษัทก็ได้ทำอยู่ แต่หลายๆ บริษัทก็ได้ทำจิตสาธารณะโดยการแจกผ้าห่ม แจกถุงยังชีพ ซึ่งมันอาจจะไม่ยั่งยืนเท่าที่แบ่งบางส่วนมาส่งเสริมเรื่องการอ่าน แบ่งบางส่วนมาส่งเสริมมาให้รางวัลสำหรับหนูน้อยนักเล่า หรือว่ามาให้รางวัลสำหรับห้องสมุดที่มีชีวิตชีวา เหล่านี้ก็เป็นบทบาทในการขับเคลื่อนนโยบายการรักการอ่านได้ทั้งสิ้น

นอกเหนือจากที่เขียนไว้ เพราะว่ามีนโยบายหรือว่าการวางแผนต่างๆ สภาพัฒนาฯ จะถูกต้องว่าเสมอว่า Plan แล้วก็ทำ แต่ถ้าเผื่อว่าเรามาพร้อมกันทำแบบนี้ เพราะว่าบทบาทของเรา

แน่นอน เพราะว่าสภาพพัฒน์มีบทบาทหลักในการวางแผนแล้ว แต่กลับไปที่บ้านก็มีหน้าที่เป็นสมาชิกครอบครัว เราก็ต้องสร้างความตระหนักรู้แบบนี้เช่นเดียวกับทุกๆ ภาคส่วน เราก็มีหน้าที่ของเรา ในการทำงานในการประกอบอาชีพ แต่อย่างไรก็ตามบทบาทที่เป็นวาระแห่งชาติ เราก็ต้องไม่ลืมว่า เราจะมาช่วยกันส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่องสืบเนื่องรวมกันอย่างไร

อันนี้ก็คงเป็นส่วนที่นำเรียนท่านทั้งหลายว่า ในแง่การกำหนดนโยบาย คือเรามองเป็นองค์รวมให้ออก เรามองตลอด Supply Chain เสร็จแล้ว เราก็มาดูว่าเราจะ Focus หรือว่าจะมาขับเคลื่อนในเรื่องอะไร เราไม่สามารถที่จะทำทุกเรื่องได้ รัฐบาลไม่สามารถจะทำทุกเรื่องได้อย่างเต็มที่ แม้ว่าจะเป็นวาระแห่งชาติ ถ้าปราศจากความร่วมมือทุกภาคส่วน ทุกระดับชั้นด้วย ไม่ใช่เฉพาะในระดับชาติเท่านั้น อันนี้ก็คงเป็นหัวใจที่เรามาร่วมกันแล้ว มีหัวใจร่วมกันแล้ว ก็ไปสู่เป้าหมายร่วมกัน เพราะว่าเป้าหมายที่ว่า คือ คนเป็นศูนย์กลาง แล้วคนทุกกลุ่มวัยก็จะต้องมีความต้องการที่แตกต่างกัน ดังนั้น ความหลากหลายของหนังสือก็ดี ความหลากหลายของช่องทางที่จะเข้าสู่หนังสือ ความหลากหลายในการปรับตัวให้สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ ที่หนังสือมันไม่ใช่เล่มอย่างที่เราเห็นแล้ว หรือว่าจะเป็นรูปลักษณะอื่นๆ ตรงนี้คือสิ่งที่เราต้องนำมาสร้างความเข้าใจ สร้างความตระหนักแล้วก็ขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายของการอ่านร่วมกัน

ความจริงลืมนไปเรื่องหนึ่ง พอพูดถึงเรื่องสภาวะแวดล้อมแล้ว ท่านบอกว่าเรื่องภาษา ภาษาไทยก็เป็นภาษาพื้นฐาน ถ้าเราภาษาไทยอ่อนแล้ว ภาษาอังกฤษเราก็ต้องอ่อนตามไปด้วย เพราะว่าภาษาไทยเป็นสื่อที่จะทำให้สืบค้นได้ เพราะฉะนั้นหนังสือก็คงจะมีหลายภาษา การแปล การสร้างบรรณารักษ์ที่มีชีวิตชีวา ความจริงท่านมีชีวิตอยู่แล้ว แต่ว่าสร้างกิจกรรมให้มันเกิดขึ้นให้กระตุ้น เพราะว่าบางทีท่านก็อยู่กับแต่หนังสืออ่านแต่หนังสือ แล้วลืมนิดว่าคนเข้ามาคือท่านเป็น Coaching คนแรกของห้องสมุด ของสถานที่เหล่านี้ ทั้งหมดเป็นองคาพยพที่ดิฉันมองว่า เราต้องมองให้ออกว่าอะไรคือตัวที่เป็น คลิ๊ก เรื่องเดียว เขาเรียกว่าเป็น Strategic Initiative ว่าทำให้เกิดการกระจายการอ่านการส่งเสริมการอ่าน อันนั้นก็คงเป็นเรื่องที่มานำเรียนท่านทั้งหลาย แต่ก็ต้องมาเตือนตัวเอง เพราะว่าดิฉันก็ต้องกลับไปขับเคลื่อนแผน 10 แล้วยังต้องไปเริ่มต้นแผน 11 ในสองปีข้างหน้า ก็คงจะเป็นเรื่องที่ต้องเรียกว่า ปวารณาตัวเองว่าพร้อมที่จะเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายแห่งชาติอันนี้ ขอขอบคุณค่ะ

คุณจอม :

ครับ ขอขอบคุณคุณสุวรรณดี คำมั่นครับ ก็คงจะชัดเจนในเรื่องนโยบายของรัฐว่าจะต้องขับเคลื่อนไปอย่างไร ต้องรวมพลังแล้วก็สร้างให้เป็นสังคมแห่งความรู้ ซึ่งไม่ใช่เฉพาะการจะสร้างบรรยากาศในเชิงของ Infrastructure เท่านั้น แต่เป็นเรื่องของบรรยากาศในการจะสร้างสภาพสังคมให้เป็นสังคมที่เกิดการนำไปสู่การแสวงหาปัญญาด้วยเหมือนกัน ในช่วงสุดท้ายเนื่องจากมีเวลาจำกัดมาก ผมขอให้แต่ละท่านคุยประมาณสัก 5 นาที คงเริ่มจากอาจารย์วรากรณ์ เมื่อครูนี้อาจารย์ สุวรรณดี ก็ได้พูดถึงเรื่องว่า วาระแห่งชาติทำอย่างไรถึงใช้ต่อเนื่อง ไม่ใช่ว่าเป็นวาระแห่งรัฐบาล รัฐบาลนี้ไม่อยู่ รัฐบาลหน้าก็ไม่ว่าจะเอาต่อหรือเปล่า อันนี้จะทำอย่างไรที่จะใช้ต่อเนื่องในลักษณะนี้ แล้วก็เรื่องของสังคม การอ่านจะทำให้สังคมของเราเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยเหตุผลได้มากแค่ไหนหนอย่างไร เพราะว่ามารับสื่อของคนไทย เนื่องจากว่าเราอ่านกันน้อย

อาจจะพัฒนาทางด้านสมองกันน้อยหรืออะไรก็แล้วแต่ แต่ว่าเรามักจะมีความเชื่อในเรื่องของข่าวลืออะไรต่างๆ ที่ ท่านอาจารย์ เกษมได้พูดไว้ การอ่านจะมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาในส่วนนี้ อย่างไร หรือมาตรการอย่างไร ที่จะทำให้นโยบายในการให้การอ่านของคนไทยเป็นการอ่านที่มีความต่อเนื่องและเกิดการเรียนรู้และสร้างเป็นสังคมแห่งปัญญาที่แท้จริง ในช่วงสุดท้าย 5 นาที อาจารย์ครับ

รศ.ดร.วราภรณ์ : ผมคิดว่า การอ่านคือการสร้างคุณค่าของคน เพราะว่าการอ่านเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการศึกษา ซึ่งการศึกษาปัจจุบันนี้ อย่างที่ท่านผู้ว่าอภิรักษ์ได้พยายามพูดคือ การเรียนรู้ สำคัญกว่าการสอน เพราะฉะนั้นจริงๆ แล้วการอ่านนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง

อันนี้เมื่อประเด็นเราจะพูดถึงสังคมแห่งการอ่านแล้ว ผมว่ามันมีสองประเด็นด้วยกันก็คือ อย่างแรก คือ คนในชาติต้องอ่านออกเสียก่อน อย่างที่สอง คือรักการอ่าน ในประเด็นของการอ่านออกทั้งหมด ผมก็ไม่ค่อยแน่ใจเท่าไร กระทรวงศึกษาธิการบอกว่า ประถมสามทุกคนต้องอ่านหนังสือออก จากการสำรวจเองของพื้นที่เขตการศึกษาเมื่อปี 2550 ที่ผมทำงาน พบว่ามีเด็กประถมสามที่อ่านหนังสือไม่ออก ไม่ต่ำกว่า 60,000-70,000 คน ซึ่งน้อยมาก แต่ความเป็นจริงแล้วอ่านไม่ออกมีมากกว่านั้น ผมพบเอง ผมไปประมาณ 100 โรงเรียนในหนึ่งปีที่ผมทำงาน ผมถือหนังสือมาตรฐานที่เด็กควรจะอ่านออกไปด้วย แล้วยื่นให้เด็กอ่าน บางครั้งในห้อง 3-4 คนอ่านไม่ออก ถ้าผมถามว่าในห้องนี้แห่งหนึ่งอยู่ใกล้ๆ ชายแดน ถามว่าอ่านออกไหม บอกว่าห้องเราอ่านออก 2 คน นี่ ป.4 นะครับ ผมเชื่อว่าตัวเลขอ่านหนังสือไม่ออกในประเทศไทยมีอีกเยอะมาก อ่านภาษาไทยนะครับไม่ใช่ภาษาอังกฤษ อันนี้อ่านออกเสียงนะครับ อ่านเอาเรื่องนี้ยังไม่ได้พูดถึงนะครับ อ่านวิเคราะห์นั่นยังอีกระดับหนึ่งนะครับ

เพราะฉะนั้นผมคิดว่าในประเด็นแรกนี้ นโยบายสำคัญจะต้องทำอย่างไรให้การอ่านของคนในประเทศไทยอ่านออก และอ่านออกตลอดไปด้วย ทำไมพูดอย่างนั้นครับ เพราะว่าบางครั้งคนจบประถมหกอ่านออกครับ แต่เมื่อไม่ได้อ่านหนังสือต่อเนื่องเลยซักปีสองปี มันก็ซึกเลือนๆ ไป แล้วก็อ่านไม่ออก แต่ขณะเดียวกัน คนจบประถมหกก็มีน้อยลงไปแล้วในประเทศไทย เพราะว่าเฉลี่ยทั้งประเทศไทยนี้ ก็การศึกษาที่ประมาณ 8-7 ปีนะครับ ก็รวมทั้งในเมืองด้วย กทม. ด้วย ซึ่งตัวเลขมันก็ดูสูง เหมือนที่คุณหมอได้พูดถึงในชนบทต่ำกว่านั้น ซึ่งเฉลี่ยแล้วก็เกือบเท่าการศึกษาภาคบังคับ เพราะฉะนั้น ส่วนใหญ่ก็อ่านออก เพียงแต่ว่าทำอย่างไรให้อ่านออกตลอด ทำอย่างไรให้ กศน. หรือการศึกษานอกโรงเรียนจะเข้มแข็งมากกว่านี้ แทนที่การศึกษานอกโรงเรียนจะไปทำเรื่องการฝึกฝนอาชีพเศรษฐกิจพอเพียง หันมาทำซึ่งเป็นงานสำคัญของการ กศน. ของการศึกษานอกโรงเรียน ของกระทรวงศึกษาธิการ คือสอนให้คนอ่านหนังสือให้ออก ให้มีการศึกษาในนอกระบบตามอัธยาศัยเพิ่มมากขึ้นนะครับ อันนี้คือส่วนแรกของการต้องทำให้มันเกิดสังคมแห่งการอ่านขึ้นมาก่อน

อันที่สองก็คือว่า ทำอย่างไรถึงจะทำให้คนรักการอ่าน อันนี้ผมว่ามันยากพอๆ กับงานแรก รักการอ่านในที่นี้มันต้องทำให้คนมีส่วนร่วมกัน เหมือนที่ท่านสองท่านได้พูดไป ไม่ใช่คนใดคนหนึ่งรวม ไม่ใช่ของภาครัฐ แต่ทั้งสังคมต้องช่วยกันด้วย ก็อาจจะทำให้อยากรู้อยากเห็น

เรากำลังพูดกันถึงเรื่องสื่อ คุณจอมก็ได้พูดว่าสื่อก็ต้องมีบทบาทในการจูงใจให้คนรักการอ่านมากขึ้น พ่อแม่ โรงเรียน ต้องมีส่วนร่วมในการให้รักการอ่าน จะต้องทำอย่างไรให้คนไม่อ่าน หนังสือไม่มีที่ยืนในสังคม ถ้าเราทำตรงนี้ได้เมื่อไหร่ การอ่านจะต้องเกิดขึ้นทันที ทำอย่างไรให้เป็นอย่างนั้น เหมือนในต่างประเทศ ผมคิดว่าในต่างประเทศบางคนก็ไม่อยากอ่านหรอก แต่ถ้าไม่อ่านก็ไม่มีที่ยืนเลยในสังคม เพราะว่าคนส่วนใหญ่เป็นคนมีปัญหา เขาก็ต้องถามกัน ในเรื่องวัตถุดิบทั้งหลายในเรื่องการทำงาน ถ้าคุณไม่อ่านคุณก็ไม่มีข้อมูลเหล่านั้น ทำอย่างไรที่ทำให้เขาอ่านแล้วได้ประโยชน์ อ่านแล้วสนุก แล้วก็ได้ประโยชน์ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริง ทำอย่างไรถึงจะมีลักษณะของการถูกบังคับทางอ้อม ผมใช้คำว่าถูกบังคับทางอ้อม บังคับแบบกรณีของสแกนดิเนเวียที่พระทำแบบนั้น จนกระทั่งทำให้คนต้องรักการอ่าน แล้วบ้านเมืองแถวนั้นมันก็มีดีเร็วนะครับ เมื่อมีดีเร็วมันไม่มีอะไรทำ มันก็ต้องซื้อหนังสือไปอ่านนะครับ

ผมเคยไปฟินแลนด์ ในสมัยหน้าหนาวนะครับ เมื่อ 4-5 ปีที่แล้ว เห็นชัดเลยว่าหนังสือลดราคาเต็มไปหมดเลย แล้วคนก็ซื้อหนังสือกันใส่รถเข็นกัน โอ้โฮ ไม่ไหวเลย เพราะว่าสามโมงเย็นก็มีดีแล้ว สว่างอีกทีก็เก้าโมงเช้า สิบโมงเช้า ที่นั่นดูก็ก้าวหน้า การศึกษาดี แต่คนฆ่าตัวตายเยอะนะครับ มากที่สุดในโลกแห่งหนึ่ง เพราะว่ามัน depressing อากาศแบบนั้น ทางออกอย่างเดียวก็คือทางออกก็คือกินเหล้า ทางหนึ่ง ดูโทรทัศน์ ก็คงไม่น่าตื่นเต้นเท่ากับกินเหล้า อ่านหนังสือ ทำอย่างไรเราถึงมีเงื่อนไข ซึ่งผมเองก็คิดไม่ออกที่จะต้องทำให้ต้องจะอ่านถูกแบบบังคับ ซึ่งการถูกบังคับทางอ้อมนั้นก็คือ ถ้าไม่อ่านแล้ว คุณไม่มีที่ยืนในสังคม เพราะฉะนั้นสรุปสองอันก็คือ ถ้าให้อ่านออกทั้งประเทศไทย และก็สร้างให้เกิดนิสัยรักการอ่าน ถึงจะเกิดสังคมแห่งการรักการอ่านขึ้นมาได้

คุณจอม :

ขอบคุณครับ มีเกร็ดอันหนึ่งที่ผมเห็น ไม่ใช่ที่บ้านเรา แต่ว่าไม่อยากจะยกตัวอย่างต่างประเทศมากนัก เพราะรู้สึกที่บ้านเราอะไรอะไรก็ไม่ดี เดี่ยวจะกลายเป็นความรู้สึกอย่างนั้น แต่สิ่งหนึ่งที่เห็นก็คือว่า ในครอบครัวที่ผมเคยอยู่ในต่างประเทศ เขาจะมีข้อกำหนดของสมาชิกในครอบครัวว่า เดือนหนึ่งคุณต้องอ่านหนังสือหนึ่งเล่ม หนังสืออะไรก็ได้ แล้วเสร็จแล้ว พอหนึ่งเดือนนี้เขาก็จะมานั่งคุยกันว่าหนังสือที่คุณอ่านมันคืออะไรแล้วก็อ่านแล้วได้อะไร อันนี้เป็นตัวอย่างที่ดีในสมาชิกในครอบครัว

คุณพ่อจะเป็นคนบอกว่า หนึ่งเดือนต้องอ่านหนังสือได้หนึ่งเล่มเป็นอย่างน้อยที่สุด อันนี้ก็อันหนึ่งที่ครอบครัวสามารถที่จะสร้างกติกากฎเกณฑ์ขึ้นมาได้ และก็สร้างบรรยากาศในการอ่านหรือการพูดคุยถึงหนังสือเล่มนั้นในครอบครัว มันจะเป็นบรรยากาศที่อบอุ่นมาก เพราะว่าหลายๆ เรื่องที่เราแนะนำไปว่าหนังสือที่เราอ่านมันมีอะไรอย่างไรบ้าง คนที่เขาอ่านมาก่อนหรือคนที่มีการสนทนาอื่นๆ เช่นคุณพ่อหรือคุณยาย เขาก็จะพูดเพิ่มเติม อธิบาย

เพิ่มเติม อันนี้เป็นความสุขเป็นอบอุนในครอบครัว อันนี้เป็นจุดเริ่มต้นอันหนึ่งที่จะสามารถทำได้ และผมก็เห็นด้วยว่าทำอย่างไรจะรณรงค์ทำให้คนไม่อ่านหนังสือไม่มีที่ยืนในสังคม อันนี้ผมคิดว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการที่จะรณรงค์ต่อไปให้สอดคล้องกับวาระเรื่องนี้ให้เป็นการอ่านหนังสือมากขึ้น

เราได้คุยกันถึงเรื่องการอ่าน คือบางครั้งการอ่านหนังสือ มันก็ต้องมีหลายส่วน คนไทยถูกวิจารณ์ ถูกประณินว่าอ่านโดยไม่ค่อยจะวิเคราะห์ หรือว่าอาจจะจับประเด็นไม่ได้ อะไรก็แล้วแต่ แต่ผมว่าอันนี้ก็เป็นอันหนึ่งเหมือนกัน มันมีหลายปัจจัย หลายๆ ปัญหาที่นำไปสู่การมองว่าปัญหาของการอ่านของคนไทยมีอะไรบ้าง แล้วก็แนวหนังสือที่คนไทยอ่านก็เป็นแนวหนังสือที่ดูสบายๆ เบาๆ อาจจะเป็นเรื่องของความสนุกสนานไม่เครียดอะไรต่างๆ อันนั้นก็จะเป็นอีกอันหนึ่ง แต่ว่าอย่างไรก็ตามถ้าเริ่มต้นที่จะการรณรงค์การอ่าน เราก็สามารถที่จะพัฒนาไปสู่การที่จะสร้างเนื้อหาหรือว่าคุณภาพของเนื้อหาที่ดีได้

คุณอภิรักษ์ อยากให้คุยอันหนึ่ง ที่เมื่อกี้รู้สึกจะถามในก่อนที่จะขึ้นมาว่า การอ่านจากในอินเทอร์เน็ตกับการอ่านในหนังสือ อย่างสมมติเราอ่านหนังสือ เราอ่านข้อความจากอินเทอร์เน็ต มันจะลดทอนจินตนาการของเราลงไปกว่าการอ่านจากตัวหนังสือหรือเปล่า หรือว่าบรรยากาศของการอ่านที่เราควรจะเสริมสร้างให้อ่านแล้วนำไปสู่การที่ทำให้คนไทย ไม่ใช่แค่อ่านแค่ผ่านๆ แต่อ่านแล้วนำไปสู่การวิเคราะห์และคิดนี้ มันต้องสร้างบรรยากาศแบบไหน แล้วทำอะไรได้บ้าง หรือว่าในส่วนทางรัฐเองต้องเพิ่มอะไรบ้างในการทำให้บรรยากาศการอ่านเป็นการอ่านที่นำไปสู่การวิเคราะห์แล้วก็สร้างสรรค์ในเชิงความคิด

คุณอภิรักษ์ :

ผมคิดว่าสิ่งที่มีความสำคัญในการที่จะทำให้แนวนโยบายที่รัฐบาลเองอยากส่งเสริม แล้วก็อยากเห็นสังคมไทย ซึ่งก็เชื่อว่าพ่อแม่ผู้ปกครองทุกท่านก็คงอยากเห็นเหมือนๆ กันก็คือว่าคนในยุคเราหรือแม้แต่ยุคอนาคตที่เป็นลูกหลานของเราเติบโตขึ้นมาในวัฒนธรรมที่รักการอ่านเติบโตขึ้นมาในวัฒนธรรมที่อยากเรียนรู้หรือใฝ่รู้ เพราะฉะนั้นการที่เราจะส่งเสริมวัฒนธรรมการรักการอ่านหรือวัฒนธรรมการเรียนรู้ ก็ต้องสร้างบรรยากาศในสังคมให้เกิดขึ้น เช่น ถ้าเอาใกล้ตัวที่สุด สมมติถ้าเราช่วยกัน คือ ทุกบ้านจะเป็นบ้านที่อยู่ในเมืองในกรุงเทพฯ ในชนบท ในต่างจังหวัด ซึ่งแม้ว่าวันนี้ยังมีความแตกต่างกันในเรื่องโอกาสของเด็กที่อยู่ในชนบท ของเด็กที่อยู่ในเทศบาลหรือแม้แต่เด็กใน กทม. ก็แปลว่า ถ้าพ่อแม่ผู้ปกครองที่เป็นผู้ใหญ่ส่งเสริมบรรยากาศในบ้านก่อน

ผมยกตัวอย่างส่วนตัวนิดหนึ่ง ก็คือว่า ผมนี่จริงๆ แล้วตั้งแต่เด็ก อาจจะมีเกิดมาในครอบครัวที่คุณแม่เป็นครูนะครับ แล้วก็อยากเห็นลูกประสบความสำเร็จ ไม่ได้รวย แต่คิดว่าประสบความสำเร็จได้ คือว่าให้เรียนหนังสือเยอะ ให้ได้อ่านหนังสือเยอะๆ เพราะฉะนั้นก็จะมีโอกาสที่จะสนใจว่า เสาร์อาทิตย์ทุกวัน ตั้งแต่เด็กๆ เลย ไปร้านหนังสือ แบบนี้ก็แปลว่า ถ้าเราส่งเสริมให้พ่อแม่พาเด็กๆ ไปร้านหนังสือ ไปห้องสมุด แล้วให้เด็กมีโอกาสได้สัมผัสหนังสือตั้งแต่เด็กๆ ผมเองจนถึงวันนี้ เดี๋ยวนี้ ก็ยังซื้อหนังสือ แต่ว่าด้วยเวลาด้วยภารกิจแต่ละวัน บางที

อาจจะไม่ได้อ่านทุกวันเยอะขนาดที่ทำชั่วโมงบินให้ได้หนึ่งหมื่นชั่วโมง แต่ว่าก็จะซื้อหนังสือมาเก็บไว้วันเสาร์อาทิตย์ ทุกเสาร์อาทิตย์ก็จะไปร้านหนังสือ

ซึ่งก็แปลว่า วันนี้เราจะมานั่งเถียงกันว่าต้องทำห้องสมุดให้ดี คนจะได้ไม่ไปห้าง จริงๆ ผมไม่อยากจะแบ่งแยกอย่างนั้น เพราะไม่อย่างนั้นจะกลายเป็นการไปโจมตีกัน ก็แปลว่าถ้าวัฒนธรรมของคน หนึ่งอยู่ที่บ้าน สองเดินทาง สามไปที่ทำงาน เสาร์อาทิตย์ก็อาจจะต้องมีกิจกรรมส่วนตัว กิจกรรมส่วนตัวก็แปลว่าต้องไปเล่นกีฬา ไปสวนสาธารณะ จะไปเดินห้าง แต่ว่าถ้าจะทำให้เขาสัมผัสหนังสืออยู่ได้ตลอดเวลา เช่น ในบ้านของผมจะมีหนังสือวางตั้งแต่หัวนอนแล้วก่อนนอนก็อาจจะหยิบหนังสือมาอ่านได้ สองมีหนังสือวางอยู่ในห้องน้ำ เวลานั่งห้องน้ำซึ่งอาจจะนานหน่อยก็จะหยิบหนังสือมาอ่านได้ คือแปลว่าจะมีหนังสือวางอยู่ตลอด ขึ้นรถเดี๋ยวนี้อาจจะไม่ค่อยได้ขับรถเอง ก็เอาหนังสือวางไว้ ก็อาจจะได้อ่านหนังสือเวลาเดินทางด้วย หรือเราเห็นวัฒนธรรม อย่างหลายคนชอบพูดเรื่องญี่ปุ่น นั่งรถไฟฟ้า คนก็จะอ่านหนังสือคนจะไม่นั่งโทรศัพท์ทำธุรกิจ อย่างที่ท่านรองฯเมื่อกี้ เด็กวัยรุ่นก็ยังไม่ทำธุรกิจ ก็อ่านหนังสือ ก็แปลว่าแบบนี้มันเริ่มสร้างกระบวนการบรรยากาศของวัฒนธรรมการอ่านให้เกิดขึ้น แล้วก็ส่งเสริมวัฒนธรรมให้เด็กอยากไปห้องสมุด อยากไปร้านหนังสือ แล้วพอไปแล้วเขาก็ซื้อหนังสือหรือชอบหนังสือเขาก็เอากลับมาที่บ้าน เอามาอ่านไปด้วย อันนี้เป็นเรื่องแรก

เรื่องที่สองที่เป็นคำถามที่คุณจอมถามเมื่อสักครู่นี้ บอกว่า สมัยนี้มันมีสื่อสมัยใหม่เป็นทางเลือกมาแบ่งเวลาของเด็ก เพราะฉะนั้นแทนที่เราจะไป พูดง่ายๆ ไปทะเลาะกัน ไปทะเลาะกับลูกว่า มาอ่านหนังสือดีกว่าอย่าไปเล่นอินเทอร์เน็ตเลย เราก็ต้องส่งเสริมว่า ถ้าเขาจะเล่นอินเทอร์เน็ตด้วย เราก็ต้องส่งเสริมให้เขาใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตได้อย่างไร เช่น ถ้าเขาสนใจในเรื่องอะไรเป็นพิเศษ ยกตัวอย่าง สนใจเรื่องประวัติศาสตร์ สนใจเรื่องอียิปต์ สนใจเรื่องมัมมี่อย่างนี้ บางทีนอกเหนือจากอ่านหนังสือแล้ว ก็ส่งเสริมให้เขาเข้าเว็บไปดูเรื่องมัมมี่ เข้า google เข้า YouTube แล้วเสิร์ชคำว่ามัมมี่ เขาก็จะมีโอกาสได้เรียนรู้ แทนที่จะมาเป็นคู่แข่งกันว่าห้ามเล่นอินเทอร์เน็ต เพราะกลัวว่าเล่นอินเทอร์เน็ตแล้วจะไปเล่นเกม แบบนี้เป็นตัวอย่างของการที่จะนำสื่อสมัยใหม่เข้ามาเพื่อจะเชื่อมโยงวัฒนธรรมการอ่าน เพราะวัฒนธรรมการอ่านก็เป็นเหมือน means อย่างที่ท่านอาจารย์วรกรณ์ว่า คือเป็นเหมือนกับ process ในการทำให้เขาได้เรียนรู้ ทำให้เขาได้เกิดการต่อยอดมีปัญญามากขึ้น แล้วก็ที่ดีมากกว่านั้นก็คือ การต่อยอดในกระบวนการคิดแบบสร้างสรรค์ ต่อยอดในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับตัวเอง ในการที่จะใฝ่รู้ในการที่จะส่งเสริมการรักการอ่านแบบนี้

สาม บทบาทของทุกภาคส่วนถ้าเอาเข้ามาเชื่อมโยงกัน เช่น ถ้าบอกว่า นอกเหนือจากครอบครัวแล้วก็จะมีชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระจายไปในชนบทก็จะมีเครือข่ายที่เกิดขึ้น กระจาย ก็แปลว่า ถ้าชุมชนนั้นส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการรักการอ่าน ส่งเสริมให้เกิดเวทีสาธารณะ เวทีที่จะมาพูดคุยกันเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ในเรื่องแบบนี้ มันก็จะขยายจากแคในครอบครัวมาเป็นระดับชุมชน แล้วในชุมชนก็จะมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมี อบต. อบจ. เทศบาล ถ้าเข้ามามีบทบาทแบบนี้เหมือนในกรุงเทพมหานคร ที่มี

นโยบายส่งเสริมในเรื่องของให้เด็กรุ่นใหม่ให้คนไทยรักการอ่านมากขึ้น แบบนี้ก็จะเกิดความเชื่อมโยง

สุดท้ายก็คือ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมผลักดันบทบาทของตัวเอง เช่น บอกว่าถ้าเอกชน อย่างวันนี้การที่เรามีสมาคมผู้พิมพ์หนังสือ ที่ก็ถือว่าเป็นเจ้าภาพหลัก ที่จัดเวที จัดมหกรรม จัดนิทรรศการ ที่จะรวบรวมในเรื่องร้านหนังสือต่างๆ หรือแม้แต่การจัดสัมมนาวิชาการแบบนี้ ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการให้คนสนใจซื้อหนังสือ สนใจที่จะอ่านหนังสือมากๆ หรือแม้แต่อันหนึ่งที่ผมชอบมากเลย ตอนหลังทางสมาคมเองก็มารณรงค์ให้มีการมอบหนังสือให้เป็นของขวัญ คือแปลว่า ในวาระพิเศษซึ่งคนไทยก็นิยมที่จะมอบของขวัญ จะเป็นวันเกิด วันรับปริญญา เรียนจบ จะเป็นวันสำคัญต่างๆ เช่นวันปีใหม่อะไรแบบนี้ แทนที่จะไปเลี้ยงฉลองหรือไปมอบของก็คือให้มอบหนังสือ แล้วก็เลือกหนังสือที่เป็นประโยชน์ แล้วก็อาจจะเชื่อมโยงกับวาระที่สำคัญ เช่น ถ้าเป็นวันเกิดก็อาจจะมอบหนังสืออะไรที่เป็นเรื่องที่อยู่ในช่วงวัยด้วย เช่นวัยรุ่นหน่อย แล้วลูกเราชอบกีฬาอย่างนี้ ก็เอาหนังสือกีฬาให้เขาก็ได้ สนใจวิทยาศาสตร์ ก็เอาหนังสือวิทยาศาสตร์มอบให้เขาก็ได้ สนใจอยากเรียนรู้ในเรื่องรอบตัว อาจจะเอาหนังสือพวก National Geographic มอบให้เป็นของขวัญให้กับลูก พ่อเด็กๆ ได้รับของขวัญแบบนี้ เขาก็จะเริ่มซึมซับในเรื่องวัฒนธรรมการอ่าน

เอกชนที่เป็นภาคธุรกิจ ห้างร้านต่างๆ จริงๆ ก็สามารถมีมุมหนังสือที่อยู่ในบริษัท สามารถที่จะมอบหนังสือให้เป็นของขวัญ เวลาบางที่สมัยก่อน เราก็จะมีวัฒนธรรม จะเป็นราชการหรือเอกชนนี้ เวลาวันเกิดเจ้านาย เวลาเพื่อนฝูงก็ต้องมอบของ ก็ยากให้มอบเป็นหนังสือ แทนที่จะไปซื้อกระเช้าใส่ของ แล้วก็เดี๋ยวนี้ก็ห้ามเกินสามพันบาท จริงๆ หนังสือก็ไม่เกินอยู่แล้ว มอบให้เป็นหนังสือ แล้วก็ก็เป็นประโยชน์ บางทีอ่านแล้วไม่หมดก็เอาไปมอบต่อให้กับห้องสมุดโรงเรียน สถานที่ต่างๆ ซึ่งอาจจะไม่มีหนังสือที่ร่วมสมัย ผมคิดว่าถ้าเราช่วยกันส่งเสริมวัฒนธรรมแบบนี้ แล้วก็ส่งเสริมเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่าเอาแต่มาขัดแย้งกัน มา Complement กันแบบนี้ ก็จะช่วยให้เกิดวัฒนธรรมการอ่าน แล้วก็สามารถที่จะสนับสนุนแนวนโยบายที่เป็นวาระแห่งชาติ แล้วก็เกิดประโยชน์คนไทยทุกคนด้วยครับ

คุณจอม :

ขอบคุณครับ มาที่ท่านรองสุวรรณีครับ อย่างที่เราทราบว่าคนไทยส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะชอบอ่าน จะชอบฟังและจะชอบพูดมากกว่า ที่นี้ทำอย่างไรจะให้ลดการพูด แทนที่ว่าจะมีกิจกรรมปี ส่วนมากก็จะไปพูดคุย ไปคุย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรศัพท์นี่เป็นตัวสำคัญ ที่ทำให้ลดบทบาทของการที่จะให้คนเข้าไปอ่านหนังสือ หรือแม้แต่โทรทัศน์ คือชอบดูชอบฟัง และก็สุดท้ายก็ชอบพูดแต่ไม่ชอบอ่าน เพราะฉะนั้น พฤติกรรมที่หนักมาทางสองสามอย่างที่ว่านี้ จะทำอย่างไรหรือจะมีนโยบายอย่างไร ที่ทำให้เหมือนกับเป็นตัวกำหนดหรือเป็นตัวบังคับอยู่หลายๆ ในการที่จะให้คนเข้ามาสู่การอ่าน จะสามารถมีแนวคิดอย่างไร หรือทำอย่างไรจะให้ลดการพูดลงไปบ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคุยโทรศัพท์ แล้วก็หันมาอ่านหนังสือมากขึ้น หรือแม้แต่การฟังอย่างเดียว แล้วก็ให้คนอื่นเป็นคนวิเคราะห์ให้เรียบร้อย แล้วเราก็เพียงแต่รับแล้วก็จำต่อไป ไปพูดต่อ

อ.สุวรรณี :

เป็นคำถามที่ยากมากนะคะ ตอนนี้ก็กำลังพูดอยู่ด้วย แล้วอีกอย่างคำถามที่คุณจอมถามนี้ คุณจอมต้องไปตอบตัวเองด้วยเพราะว่าเป็นพิธีกรเป็นผู้เสนอชื่อ ถ้าเผื่อว่าคุณจอมคิดมาเบ็ดเสร็จแล้วก็ส่งผ่านรายการ ก็แสดงว่าไม่ได้ช่วยให้คนฟังได้คิดร่วมคิดตาม อันนี้ก็คงเป็นเรื่องแรกที่ไม่รู้ว่าจะตอบตรงประเด็นหรือเปล่า ว่าสิ่งเหล่านี้เนี่ยอย่าไปมองไกลตัว ต้องมองที่ตัวเราเอง ตัวเราเป็นจุดเริ่มต้นของการทำวาระแห่งชาติ ไม่ใช่ไปรอให้คนอื่นทำคนนั้นทำ ก็อยากจะทำให้กำลังใจด้วยว่า การที่เราจะขับเคลื่อนอะไรที่เป็นเรื่องของส่วนร่วม อย่าไปถามว่าเรื่องนั้นเหมือนกับเรื่องคุณธรรมนี้ ผู้ใหญ่ที่สภาพัฒน์ฯ จะพูดเสมอเลยว่า คำว่าคุณธรรมนี่คือตัวเรา ไม่ใช่ตัวคุณเป็นคนทำ เราต้องทำก่อน อันนั้นก็คงจะเสริมในการนำของคุณจอม

ทีนี้สิ่งที่ดิฉันได้พูดไปตอนต้นว่า ไม่ว่าจะทุกท่านที่พูดมา มันเป็นเรื่องสำคัญหมดแล้วเราจะเคลื่อนนโยบายตรงนี้ไปสู่การปฏิบัติอย่างไร ก็นำมาสู่การลงทุนในแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งรอบสองนี้ เพื่อที่จะให้ทุกท่านมีกำลังใจด้วย ได้เข้าใจด้วยว่า ในตรงนี้จะป็นคำตอบที่ตอบคุณจอมไปด้วยเช่นเดียวกันว่า รัฐบาลมีเจตนารมณ์อย่างไร

ในอดีตเราไม่เคยลงทุนทางด้านสังคม เราเรียกว่าลงทุนทางด้านที่มันไม่ใช่ถนนหนทาง ไม่ใช่ห้วงจักร ไม่ใช่แหล่งชลประทานมากมายขนาดนี้มาก่อน แล้วก็ป็นก้อนใหญ่ขนาดนี้มาก่อน ซึ่งหลายคนก็น่าตกใจว่าไทยจะอ่อนแอแทนที่จะเข้มแข็ง แต่ว่าจะเข้มแข็งอยู่ที่ความเข้าใจของเราด้วย แล้วก็ความที่เรามาช่วยกันทำให้เข้มแข็งเพราะว่า การลงทุนก็คือการใส่เงินลงไปโปรแกรมต่างๆ แต่ว่าผลมันต้องอาศัยเราทุกภาคส่วน ไม่ใช่เฉพาะภาครัฐหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

ทีนี้เรื่องที่เราไปลงทุนเป็นครั้งแรกในเรื่องการศึกษาที่ดี ในเรื่องของสุขภาพสุขภาวะที่ดี ในเรื่องของชุมชนที่ดี 3 ส่วนนี้มีความเชื่อมโยงกัน จริงๆ เชื่อมโยงทั้ง 7 โปรแกรมไปภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง

เรื่องการศึกษา เราบอกว่าการศึกษาและการเรียนรู้ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต สิ่งที่เราส่งเข้าไป เป็น Infrastructure สำคัญ ส่วนของการศึกษา ก็คือว่า เรามองการศึกษาพัฒนาแบบองค์รวม ไม่ได้มองเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ มองทั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มองทั้ง สบร. อย่างที่ท่านผู้อำนวยการดูแลอยู่เนี่ย มองทั้งในเรื่องบทบาทของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพัฒนาสังคม ในการเรียนรู้ตั้งแต่เด็กขึ้นมา ตรงนี้ก็คือหัวใจสำคัญ เราจะเห็นในสื่อต่างๆ ว่า โครงการไทยเข้มแข็ง ทำไมมีแต่การก่อสร้าง ทำไมมีแต่การซื้อของ อันนั้นก็คือสิ่งที่มันเป็น Complementary กัน อย่างที่ท่านว่าก็คือการออกแบบโปรแกรมนี้ เราจะออกแบบให้มีความเชื่อมโยงแล้วก็ไปกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ไปกระตุ้นให้เกิดการใฝ่รู้ ซึ่งได้มีงบประมาณไปสร้างห้องสมุดไปปรับปรุงห้องสมุด ไปปรับปรุงพิพิธภัณฑ์ในท้องถิ่น ไปเสริมบทบาทของ อบต.

ไป Empower อบต. อบจ. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างนี้เป็นต้น นั่นก็คือ Concept คือ การออกแบบ

ทีนี้เมื่อนำมาสู่การกระตุ้นเศรษฐกิจท่านก็คงจะเข้าใจว่า การกระตุ้นมันจะต้องไปปรากฏ ในเป้าหมาย ไปส่งเสริมให้จีดีพีของเราขยายตัวเป็นบวก อันนั้นคือประการแรกของเป้าหมาย ภาพรวมของการกระตุ้นเศรษฐกิจ เป้าหมายที่ตามมาคือการให้มีการสร้างแรงงานใหม่ ไม่ต่ำกว่าหนึ่งล้านห้าแสนคนใน 3 ปี อันนั้นก็จะเป็เป้าหมายที่ชัดเจน แล้วก็จะต้องเป็นเรื่องที่นำไปสู่การสร้างงาน การจ้างงานภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง

การที่เรามองว่ามีโครงการก่อสร้างตรงนั้น ชื่อเครื่องจักรเครื่องมือ ชื่อหนังสืออะไรอย่างนี้ อันนี้เป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่ง จริงๆ ภาพเต็มก็คือเรื่องของกระบวนการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาคน การฝึกอบรมบรรณารักษ์ หรือว่าการสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ให้เกิดการอยากเข้าไปสู่พิพิธภัณฑ์หรือห้องสมุดนั้น เพราะว่าเราอยากให้เป็เราให้ Concept ไปว่า ต้องทำให้มีชีวิตชีวา ให้มีกิจกรรมที่ต่อเนื่องแล้วก็เชื่อมโยงวัด บ้าน โรงเรียน อันนี้มันอยู่ในโปรแกรมของการลงทุนครั้งนี้ อย่างที่ดิฉันได้เรียนว่า พอเรามาเจอว่า จะซื้อโน่น จะสร้างนี่ คุณมันเหมือนมันจะได้แต่สิ่งปลูกสร้างจริงๆ มันไม่ใช่ อันนี้ต้องฝากทาง กศน. ด้วย ถ้าอยู่ในห้องนี้ว่าที่เราได้ตกลงกันได้คุยกันในการกำหนดงบประมาณ เราได้หารือในลักษณะนี้แล้วว่า ท่านจะต้องร่วมมือกับใคร ท่านจะต้องไปประสานงานกับใคร มีองค์ความรู้มีอะไร ซึ่งจะได้เป็นองค์พหุเพียงกัน นี้ก็เป็นเรื่องไทยเข้มแข็งที่อยากจะกราบเรียน ในขณะที่เดียวกันนอกจากตรงนี้ก็ยังมีโปรแกรมชุมชน ซึ่งก็จะไปสร้างเตรียมความพร้อมเหมือนกัน

เรื่องการศึกษา อย่างหลายท่านบอกว่าอยากให้เด็ก ป.3 อ่านได้ เราก็ใช้ Bench - Marking ของ สมศ. นะคะ เป็นตัวกำหนดว่าเราจะพัฒนาอย่างไรไปสู่จุดนั้น อย่างที่เรียนว่าการที่เราเห็นสิ่งปลูกสร้างเป็นการลงทุน แล้วมันก็จะไปกระตุ้นการใช้จ่ายภาครัฐ ไปกระตุ้นการใช้จ่ายภาคเอกชน ซึ่งเราก็หวังว่าตรงนี้ไปกระตุ้นต่อไป

ดังนั้นภาพทั้งหมดมันจะเต็มเต็ม เมื่อไปดูกับการเตรียมการในเชิงบริหารจัดการในเชิง การเตรียมกำลังคน ก็อยากจะทำความเข้าใจในประเด็นนี้ เดี่ยวจะเข้าใจกันว่าออกมาแล้วมีแต่ สีขาวหรือสีเทาหรือสีดำก็ไม่ทราบ เหมือนไม่โปร่งใสอะไรอย่างนี้ นี้ก็เป็น การเสริมว่าเวลานี้ถ้า ท่านดูตามเจตนารมณ์ หรือว่าปาฐกถาของท่านนายกอภิสิทธิ์แล้ว แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งใน โปรแกรมของการศึกษาและการเรียนรู้ หรือว่าในโปรแกรมของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ชุมชน ทั้งสองส่วนนี้จะเป็ตัวคานงัดที่สำคัญที่จะวางฐานหรือปูพื้นฐานเพื่อจะนำไปสู่ นโยบาย การอ่านได้ แต่นี่ก็คือสิ่งที่เราเห็นด้วยตา แต่ว่าอะไรที่มันเป็พลัง เป็ความร่วมมือซึ่งมันเป็ Social Capital ที่มันต้องตามมาและทำให้นโยบายมันต่อเนื่อง แล้วก็มีการดำเนินกิจกรรมอย่าง เชื่อมโยงกับภาคเอกชนอย่างที่ดิฉันได้พูดไปตอนต้น นั่นคือความสำเร็จของการขับเคลื่อน นโยบาย ก็คงจะเป็นเท่านี้ที่อยากจะเรียนเสริม

คุณจอม :

ขอบคุณครับ แล้วก็ตอนนี้ก็มีคำถามขึ้นมาจากท่านผู้ฟังข้างล่างด้วยหลายๆ คำถาม คงต่อเนื่องไปเลยนะครับเพราะเวลาจำกัด ทางด้านการศึกษาที่แหละครับดูน่าสนใจ แล้วก็คุณที่ถามเข้ามาที่ดูน่าจะอยู่ในวงการการศึกษา คืออันหนึ่งที่เป็นปัญหาที่ไม่สามารถจะทำให้เด็กอ่านหนังสือได้ ก็เพราะว่าระบบการประเมิน ครูอาจารย์ที่เป็นอยู่ในตอนนี้ ที่มีการประเมินแล้วก็ให้ครูต้องไปทำผลงานด้วยตนเอง แล้วก็ไม่มีเวลาในการที่จะสอน ในการที่จะเน้น ในการที่สอนนักเรียน ในการที่จะอ่านหนังสือ หรือว่าในการที่จะใช้ในการอ่าน ที่นี้รัฐบาลมีแนวโน้มว่าจะมีการปรับปรุงในการประเมินครูอะไรต่างๆ ได้แค่ไหน อย่างไร เพื่อให้ครูได้อยู่ในห้องเรียนแล้วก็สามารถที่จะสอนหนังสือได้เต็มที่มากขึ้น

แล้วก็อันที่สองก็คือว่า การที่จะทดสอบความสามารถของนักเรียนในปัจจุบัน อันนี้เป็นคำถามนะครับว่า เราจะเน้นเรื่องปรนัย แต่ว่าอัตนัยเราไม่ค่อยจะเน้นในเรื่องการประเมินความรู้ความสามารถของเด็ก ระบบการศึกษาที่จะทดสอบนักเรียนแบบนี้เราควรจะปรับปรุงใหม่เพื่อที่จะให้เด็กใช้จินตนาการอ่านหนังสือ คั้นคว่ำแล้วนำไปสู่การอธิบายในเชิงอัตนัยมากขึ้น

แล้วก็สำคัญอีกอันหนึ่งเป็นคำถามในข้อที่สามว่า หลักสูตรในโรงเรียนมักจะมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ทีนี้ก็เป็นปัญหาของพ่อแม่ผู้ปกครองบางทีก็ตามไม่ทัน หนังสือเปลี่ยนบ่อยแล้วก็สิ้นเปลืองด้วย อันนั้นก็ปัญหาอีกอันหนึ่ง

เป็นไปได้ไหมในข้อที่สี่นี้เป็นคำถามคือว่า ถ้าจะมีการจัดพิมพ์หนังสือที่อ่านยากๆ ให้เป็นหนังสือพิมพ์ที่อ่านง่าย ให้เป็นหนังสือที่อ่านง่าย หนังสืออ่านยากของผู้ถามที่ถามมา เช่น หนังสือเกี่ยวกับศาสนา หนังสือวิทยาศาสตร์ ปรัชญา มีสำนักพิมพ์ไหนสักสำนักพิมพ์ใหม่เหมือนในต่างประเทศที่เขามีการจัดพิมพ์หรือมีการแปลออกมาในลักษณะที่เรียกว่าอ่านง่ายขึ้น คงจะทั้งสามท่านที่จะตอบ อาจารย์วรากรณ์ใหม่ครับในเรื่องการศึกษา

รศ.ดร.วรากรณ์ :

ขอตอบสั้นๆ เรื่องการประเมินครู คนประเมินครูนี้ก็มีหน่วยงานที่เรียกว่า กกศ. เป็นสำนักงานหน่วยงานอยู่ในกระทรวงศึกษาธิการ แต่ว่ามีคณะกรรมการตามกฎหมายที่ตั้งมาตอนแรกตั้ง ก็เข้าใจว่าคงไม่เข้าใจเรื่องราวของการประเมินครูเท่าไร ทำให้ประเมินครูคล้ายๆ กับตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์อะไรอย่างนั้น ก็มีปัญหามาก เรื่องทำเอง ไม่ได้ทำเอง เรื่องต้องทุ่มเททำเรื่องเหล่านี้ ตอนนี้ไม่ได้สะท้อนมีผลทางการศึกษา ตอนนี้ก็ทราบว่ามีเปลี่ยนแปลงแล้ว แล้วก็วัดผลจากการตัวนักศึกษาตัวนักเรียนเองว่าดีขึ้นหรือเปล่า ดังนั้นความเป็นมืออาชีพของครูก็สะท้อนในความก้าวหน้าที่ครูได้รับการประเมิน

ประเด็นที่สองเรื่องอัตนัยเรื่องปรนัยนั้น ผมเห็นด้วยนะครับ เพราะว่าทำให้คนต้องคิดและเขียน แต่ปัญหาประเด็นสำคัญก็คือว่า ความไม่เท่าเทียมกันของโอกาสทางการศึกษาของคุณภาพในประเทศไทยนี้มีปัญหา โรงเรียนที่มีชื่อเสียงก็มีนักเรียนในห้อง 60 คนก็มี 63 คนก็มี ซึ่งมีครูประจำชั้นสองคน แล้วก็การจะให้ตอบอัตนัยก็ต้องให้ครูตรวจงาน มันยากกว่าในแง่

ปรนัย เพราะฉะนั้นในโรงเรียนแบบนี้ ก็เป็นเรื่องที่จะต้องกดดันครู ผมเข้าใจว่าก็มีบางโรงเรียนที่พยายามที่จะทำเรื่องอัตรานี้มากขึ้น

อันที่สามเรื่องการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร อันนี้ผมคิดว่ามันคงพูดยากเพราะว่าองค์ความรู้ขณะนี้มันขยายตัวเร็วมาก เพราะว่าอินเทอร์เน็ต ไอที มันทำให้การแตกตัวขององค์ความรู้เพิ่มมากขึ้น ถ้าเราจะเรียนอยู่อย่างเดิมคงจะลำบาก แต่ว่าในหลายๆ ประเทศอย่าง สิงคโปร์นี่ เขาก็ไม่ได้เน้นในเรื่องเนื้อหาหนักเกินไป เพราะรู้ว่าเนื้อหาแน่นล้าสมัยทันที เรียนไป มันอาจจะล้าสมัยก็ได้ เขาก็ใช้นโยบายที่เรียกว่า Teach Less and Learn More ก็คือสอนให้น้อยๆ แต่ให้เรียนรู้เองให้มากๆ ก็คือว่า ให้ความสามารถในการเสิร์ชอินเทอร์เน็ต สร้างความอยากรู้อยากเห็น แล้วก็หาความรู้ให้ตัวเอง เพราะว่าความรู้ในวันนี้ก็ไม่แน่ใจว่ามันถูกต้องหรือเปล่า เมื่อสมัยเราเรียนในสมัยก่อน เราก็บอกว่าไม่มีโลกร้อนในโลกนี้ ไม่รู้จักด้วยซ้ำไป ปัจจุบันนี้มันก็ไม่เป็นเป็นความจริงแล้ว ใครก็ทราบ

ส่วนอันสุดท้าย ผมเห็นด้วยเรื่องหนังสือ ทำให้ง่ายเข้าอย่างที่เราเรียกกันว่า Abridge Version เรื่องยากๆ เราทำให้มันง่ายเข้า อ่านง่ายเข้า อันนี้ยังไม่มีใครทำในประเทศไทย อาจมีตลาดใหม่เกิดขึ้น

สุดท้ายผมอยากตั้งคำถามฝากไว้สำหรับใครที่จะทำเรื่องหนังสือ ในทุกประเทศเด็กทุกคนก็จะรู้จักหนังสือบางเล่มที่ใครๆ ก็อ่านกัน ประเทศไทย คนรุ่นผมนี่ พลนิกรกิมหงวน คำถามก็คือคนรุ่นใหม่หนังสืออะไรที่เขาอ่านกันทุกคน ผมไม่แน่ใจว่ามีหรือเปล่า ถ้าไม่มี เป็นหน้าที่ที่ต้องโปรโมทให้เกิดขึ้นมา ต้องสร้างให้มันเกิดขึ้นมา ในอเมริกาเข้าใจว่า โมบีดี๊ก (Moby Dick) เป็นเรื่องของปลาวาฬโมบีดี๊ก ทุกคนก็ต้องอ่าน เด็กทุกคนรู้จักหมด หรือ วอร์แอนด์พีซ (War and Peace) ที่เป็นผู้ใหญ่โตขึ้นมาหน่อยก็ต้องอ่าน คำถามก็คือว่าเราจะสร้างหนังสืออย่างนี้ขึ้นมาได้อย่างไร ที่เป็นสิ่งที่ตรงกันหมดของเด็กทุกคน โอเคว่า มันสนุกน่าอ่าน หรือจะเข้าใจแต่ว่า...ซุใจอะไรนะครับ ผมก็จำไม่ค่อยได้แล้ว มันก็หลายปีแล้ว มานี ซุใจ มานะ มานีอะไรแบบนั้น มันก็ดูเด็กเกินไปหน่อย นี่ผมก็อยากจะฝากไว้หน่อยสำหรับคนที่อยากจะทำหนังสือ

คุณจอม :

ขอบคุณครับ มันอาจจะต้องมีมาตรการอีกมาตรการหนึ่งก็เป็นไปได้ว่า ถ้าเกิดเราจะต้องไปสมัครงานที่ไหนอะไรต่างๆ อาจจะต้องมีหนึ่งคำถามหรือหนึ่งความคุณสมบัติที่คุณจะต้องบอก ที่ทางบริษัทหรือทางหน่วยงานต่างๆ ต้องบอกว่าหนังสือหนึ่งเล่มที่คุณอ่านที่คุณประทับใจมากที่สุดคืออะไร ทำให้คนที่ไม่อ่านหนังสือไม่มีที่ยืน นี่ก็คือมาตรฐานหนึ่งที่ควรณรงค์ได้

รศ.ดร.วรการรณ์ :

ผมขอเติมนิดเดียวอย่างนี้ว่าทำไม่ได้ ท่านลองนึกดูสิ เมื่อสมัยก่อนเราดูหนัง คนสูบบุหรี่เต็มไปหมดเลย ผมเรา เสื้อผ้าเราละ หอมบุหรี ปัจจุบันนี้คนสูบบุหรี่เป็นคนแปลกแยกนะครับต้องออกไปสูบข้างนอก ผมว่าเราทำได้ เมื่อก่อนเราไม่เคยเข้าคิววนะครับ เตียวนี้ท่านดูซิ

มอเตอร์ไซต์เย็นๆ นี้ เข้าคิวกันยาว ทำไมคนไทยทำได้ ถ้าเราทำให้คนไม่อ่านหนังสือไม่มีที่ยืน
ในสังคมเรานี้ อีกรึ่สิบปีผมว่าเราน่าทำได้เหมือนการเข้าคิวและการแอนด์คนสูบบุหรี่

คุณจอม : ครับ คงต้องหาทางกันต่อ คำถามต่อไปคงถามคุณอภิรักษ์ ทุกวันนี้สังคมเรามีสื่อ
สิ่งพิมพ์ที่ดีและไม่ดีนะครับ จะมีนโยบายอะไรในการขจัดสื่อสิ่งพิมพ์ที่ไม่ดี ที่เขาใช้คำว่าสื่อร้าย
ได้อย่างไร อาจจะเป็นคำถามที่ยากหน่อย คือคิดอย่างไร

คุณอภิรักษ์ : คือ ผมยังเชื่อว่าแม้เราจะมีมาตรการทางกฎหมาย จะมีมาตรการในการตรวจจับอะไรก็
แล้วแต่ จริงๆ ผมว่าเป็นเรื่องปลายเหตุ ผมคิดว่าพูดตรงๆ ด้วยกำลังคนด้วยระบบที่มี คงไม่
สามารถที่จะไปแก้ไขปัญหาลายเหตุได้ทั้งหมด สิ่งที่ผมว่าสำคัญกว่านั้นก็คือ การที่จะส่งเสริม
ให้สังคมไทยได้แยกแยะให้ได้ว่า อะไรเป็นสื่อที่ดี อะไรเป็นสื่อที่สร้างสรรค์ แล้วสื่อที่ดีสื่อที่
สร้างสรรค์จริงๆ แล้ว ก็ไม่ได้จำกัดว่าจะเป็นแต่เฉพาะในหนังสืออย่างเดียว เพราะว่าโดยชีวิตจริง
ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือเยาวชนที่เป็นลูกๆ ของเรา หรือว่าจะเป็นตัวเรา หรือคนที่อยู่ในวัยทำงาน
หรือมีอายุต่างๆ จริงๆ แล้ว ก็สามารถที่จะบริโภคสื่อตลอดเวลา เช่น ตื่นขึ้นมาอาจจะเปิด
โทรทัศน์ดู อาจจะฟังวิทยุ อาจจะเปิดอินเทอร์เน็ตดูข่าว หรือแม้แต่ที่บ้านมีหนังสือ เวลาว่างไป
ซื้อหนังสือมาอ่าน

ถ้าเช่นนั้นแปลว่า ถ้าสังคมไทยพยายามที่จะช่วยกันรณรงค์สร้างวัฒนธรรมในเรื่องของ
การบริโภคสื่อที่สร้างสรรค์ ตรงนี้จะสิ่งที่มีความสำคัญในการที่จะเป็นระบบในลักษณะที่อยาก
เรียกว่าเป็นระบบถ่วงดุล ระบบที่ Check and Balance กันเอง ก็แปลว่าสื่อที่ไม่สร้างสรรค์ จะ
ทำก็คล้ายๆ กับที่อาจารย์วรากรณ์บอกก็จะไม่มีที่ยืนก็จะขายไม่ได้ หรือคนก็จะไม่ส่งเสริมมัน
แล้วกระบวนการส่งเสริมนี้นอกจากภาครัฐจะรับที่จะไปแก้ไข

ถ้าผมจะเปรียบเทียบกับปัญหาใกล้ตัวของไทยสมัยใหม่ของพ่อแม่ที่มีลูก ก็คือปัญหา
เสพติดคล้ายๆ กัน คือถ้าเราไปดักจับอย่างเดียวมันไปแก้ที่ปลายเหตุ เหมือนกันเราไปปราบสื่อ
ลามกอนาจาร สื่อที่ไม่สร้างสรรค์ จะเป็นในอินเทอร์เน็ต จะเป็นหนังสือใต้ดินหรืออะไรก็แล้วแต่
มันไม่มีทางหมด แต่ว่าที่ทำอย่างนั้นได้ แสดงว่ายังมีคนนิยม ยังมีคนที่อาจจะเรียกว่ายังบริโภค
อยู่ จึงก็แปลว่าถ้าเรามาเริ่มต้นที่ต้นเหตุอย่างยาเสพติด เราก็ต้องมาเริ่มแก้ไขปัญหาใน
ครอบครัวให้ครอบครัวอบอุ่น มีกิจกรรมสร้างสรรค์ให้แกเด็กๆ ส่งเสริมเล่นกีฬาส่งเสริมเรื่อง
ศิลปะ ก็มีทางเลือก แต่แน่นอนการปราบจับเรื่องกฎหมายก็ต้องทำควบคู่ไป แต่ว่าผู้นำนักควร
จะมาอยู่ที่ต้นทาง ผู้นำนักควรจะมาอยู่ที่การส่งเสริมในเรื่องวัฒนธรรมในการบริโภคสื่อที่
สร้างสรรค์

พ่อแม่ผู้ปกครอง หรือแม้แต่คนในสังคม หรือคนที่ผมเห็นว่าสำคัญมาก ที่อาจเรียกว่า
เป็นคนที่เรียกว่า opinion leader ในสังคม คนที่เรียกว่าคนส่วนใหญ่ฟัง คนส่วนใหญ่ที่จะเห็น
เป็น Role Model ต้องออกมา...ออกมาที่จะชี้แนะสังคม หรือพูดง่ายๆ อย่างที่เราเห็นใกล้ตัว
ที่สุด บอกว่าอย่างร้านอาหาร ก็จะมีแนะนำร้านอาหารอร่อย หนังสือก็จะมีเขียนแนะนำอาหาร
อร่อย แบบนี้ต้องมาแนะนำหนังสือที่ดี ต้องมีคนมาแนะนำ เหมือนกันบอกว่าไปสอบสัมภาษณ์

ต้องบอกว่าชอบอ่านหนังสืออะไร คนที่เป็นผู้นำทางความคิดในสังคมต้องออกมาแนะนำด้วยว่าอะไรเป็นหนังสือที่ดี อันนั้นก็คงจะเป็นเริ่มเป็นวัฒนธรรมที่จะแพร่หลายมากขึ้นว่าอะไรที่เป็นสื่อที่ดี อะไรที่เป็นหนังสือดี คนก็จะนิยมอ่านมากขึ้น

คุณจอม : ขอบคุณครับ คิดว่าผมเองอาจจะเดาใจคนที่ถามคำถามนี้ เพราะว่าผมเองก็สับสน ในปรัชญาของขงจื้อที่ท่านอาจารย์เกษมพูดว่า ความเป็นกลางไม่มี มีแต่ความถูกต้อง แต่ในสังคมปัจจุบันเราไม่รู้เลยว่า สื่อที่เสนอออกมาตอนนี้ อะไรคือถูกต้อง อะไรคือไม่ถูกต้อง เพราะว่าเขาก็คิดว่าของเขาคือถูก แล้วเราเอาอะไรมาพิสูจน์ที่เขาบอกว่าของเขาถูกต้อง ในขณะที่อีกฝั่งหนึ่งของเขาก็บอกว่าของเขาถูกต้อง อันนี้ก็คือ มันอาจต้องใช้วิจารณญาณกันหนักมากในสังคมไทยในการเสพสื่อ อะไรฝั่งไหน ด้านไหน ฝ่ายไหนคือถูกต้องกันแน่ อะไรต่างๆ เหล่านี้ เพราะฉะนั้นผมคิดว่าเป็นเรื่องที่จะต้องมีการอ่านการรับรู้ การที่จะต้องใช้การวินิจฉัยเคราะห์ที่ค่อนข้างจะสูงมากในการการรับสื่อในปัจจุบัน เรื่องของการอ่าน เรื่องของการฟัง เรื่องของการดู อะไรก็แล้วแต่

อีกคำถามหนึ่งคงจะมาที่ท่านสุวรรณณีว่า อยากทราบนโยบายที่ว่าส่งเสริมการอ่าน ตลอด Supply Chain ที่ว่านี่ว่าเป็นอย่างไร มีตัวอย่างหรือไม่อย่างไร เชิญครับ

อ.สุวรรณณี : ขอบคุณค่ะ อย่างที่เรียนว่าในการกำหนดนโยบาย หลักก็คือเราดูตลอด Supply Chain ถามว่าเป็นรูปธรรมอย่างไร เมื่อสักครู่ดิฉันได้พูดถึงเรื่องของโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งไปแล้ว ว่าเราได้เริ่มทำทั้งในเรื่องของ Supply Chain ที่เราได้เริ่มวิเคราะห์ แล้วก็มาทำแล้วนั่นส่วนหนึ่ง ส่วนที่ยังเป็นต้องหารือกันหรือสร้างความเข้าใจกัน หาข้อมูลให้มีความชัดเจนเมื่อสักครู่ที่บอกว่า คงไม่ใช่ตัดสินใจอะไรจากการฟังเท่านั้น เราก็ต้องไปดูข้อมูลให้รอบด้านว่าถ้าเราจะใช้มาตรการทางภาษี ถ้าเราใช้มาตรการจูงใจอื่นๆ เรามีอะไรที่เป็นประเด็นเป็นเหตุเป็นผล

คงไม่ใช่เราบอกว่า เราอยากให้เห็นหนังสือดี อันนี้ก็เป็นนโยบายหนังสือดีราคาถูก อันนี้ก็คือนโยบายอันหนึ่งที่เรใส่ไว้ในแผนเหมือนกันว่า การส่งเสริมการอ่าน ใ้รู้ใ้เรียนรู้นี้ นิสัยรักการอ่านนี้มันเริ่มจากเรื่องของหนังสือ เรื่องของกิจกรรมที่เสริมให้มีการอ่าน ให้มีการให้รางวัล ให้มีการทำอย่างต่อเนื่อง อันนี้ก็เป็นเรื่องที่เป็นนโยบาย คือนโยบายไม่ต้องเขียนยาวเขียนสั้นๆ ว่าการอ่าน นิสัยรักการอ่านการเรียนรู้ แล้วเราก็ไปดูว่ากิจกรรมที่จะออกมาโดยหน่วยปฏิบัติ อันนั้นก็คงเป็นอยากจะทำตอนสั้นๆ ในลักษณะนี้ว่าที่เป็นรูปธรรม ส่วนในเรื่องอื่นๆ ที่ได้เล่าให้ฟังตลอด Supply Chain ก็คงเป็นการทำประเมินแล้วก็ทำเสริมเข้ามาอย่างที่ดิฉันได้เรียนไปแล้วตอนต้น เข้าใจว่าได้ให้ข้อมูลพอสมควรแล้ว

อีกสิ่งหนึ่งที่ยังอยากส่งเสริมไป ในที่ท่านถามเรื่องการประเมินครู เป็นเงื่อนไขสำคัญในเอสพีสอง (SP2) หรือแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งว่า จะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการประเมินครู แล้วก็การฝึกอบรมครูก็ต้องใช้โรงเรียนเป็นห้องแล็บ เป็น School Base Learning อันนี้เป็นเงื่อนไขที่เราให้ไว้ในกระบวนการ ซึ่งในวิธีการทางกระทรวงศึกษาธิการก็มองว่า ถ้าเผื่อการฝึกครูหรือการ

ประเมินครู กศ. ก็ได้รับไปปรับปรุงแล้ว ตามที่เราอยากเห็นเขาทำไม่ใช่อยากเห็นแค่ได้หนังสือมาเล่มหนึ่ง แล้วครูก็ไม่ต้องเรียนไม่ต้องสอนมัวแต่มานั่งทำผลงาน นี่ก็คงเป็นเรื่องที่มีการเปลี่ยนแปลง

ส่วนเรื่องของการฝึกอบรมครู กระทรวงศึกษาฯ เขามีครูอยู่เจ็ดแสนคน บางครั้งบางโปรแกรมอาจทำเป็นลักษณะเป็น Mass แต่ว่าสิ่งที่เราอยากเห็นคุณครูแกนนำ อยากเห็นการ Coaching อยากเห็นการทำงานที่ไปด้วยกันระหว่างเด็กและครูนี่ก็คือสิ่งที่เราให้เป็นเงื่อนไขของการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาครูภายใต้แผนไทยเข้มแข็ง

คุณจอม : ขอบคุณครับ ส่วนคำถามสุดท้ายไม่ใช่คำถาม แต่เป็นคำชื่นชม ก็ต้องขอบคุณนะครับ เพราะถึงแม้เวทีของวันนี้จะเป็นเวทีของการอ่าน แต่คนที่เขียนมาเขาก็ชื่นชมวิทยากรทั้งสามท่านว่า ใช้ภาษาและการออกเสียงได้ดีมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่มีเสียงที่ผสมสำเนียงภาษาอังกฤษเข้ามาครับ อันนี้เป็นสิ่งที่อยากจะฝากไว้

อ.สุวรรณี : อันนี้ต้องขอโทษ บังเอิญพูดไปบ้างเหมือนกันนะคะ รู้สึกผิดเลย

คุณจอม : เพราะว่าเป็นสิ่งที่สำคัญเหมือนกัน ไม่ใช่แต่เฉพาะการอ่านอย่างเดียว แต่การออกเสียงภาษาไทยให้ถูกต้องนี่ก็สำคัญ เพราะว่าผมก็ขอชื่นชมคนที่เขียนมาด้วยนะครับหลายมือสวยมาก และผมว่าสิ่งหนึ่งที่ผมเป็นห่วงมากในสังคมปัจจุบันก็คือเรื่องลายมือ เพราะว่าตอนนี้อย่างผมเองผมเริ่มมีปัญหาแล้วว่าเวลาเราจะเขียนเราใช้คอมพิวเตอร์ แล้วก็กระดิกนิ้วไปเรื่อยๆ ไซ้ไหมครับ แล้วบางทีเวลาเราไม่มีไอ้ตัวคอมพิวเตอร์ เราจะมาเขียนเอง เอ๊ะ มันเริ่มต้นอย่างไร เพราะว่าเวลาเราพิมพ์มันจะไปโดยอัตโนมัติ ร เรือ อยู่ตรงไหน ก ไก่ อยู่ตรงไหน มันจะไปของมันเอง แต่พอมาเริ่มเขียนด้วยลายมือโดยไม่มีตัวแป้นนี้ เอ๊ะ มันไซ้ตัวนี้หรือเปล่า อันนี้ผมคิดว่ามันเป็นเรื่องที่ต้องดูเหมือนกันว่าต่อไป ลายมือสวยๆ ไอ้ลักษณะแบบนี้มันจะหายไปหรือเปล่า ตัวหนังสือภาษาไทยจะถูกบิดเบี้ยวไป สุดท้ายมันเขียนกันไม่ได้ สะกดการันต์กันผิดมากด้วย การเขียนก็สำคัญ อันนั้นก็เป็นอีกเวทีหนึ่ง หรือเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่เราต้องมาคุยกันต่อเนื่องจากการอ่าน

เออละครับ วันนี้ผมคิดว่า เป็นเรื่องที่น่าสนใจและก็คงคิดว่านับจากนี้ไปทุกภาคส่วน เริ่มจากตัวเรา เริ่มจากครอบครัว และนำไปสู่สังคมในการที่จะขยับเขยื้อน หรือขับเคลื่อนนโยบายหรือยุทธศาสตร์ในเรื่องการอ่านให้เป็นวาระแห่งชาติ แล้วทำให้มันเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของเรา แล้วเราก็จะได้เห็นสังคมที่เป็นสังคมที่เต็มไปด้วยปัญญา สังคมที่ไม่ใช่อาชรมณ์ สังคมที่มีเหตุผล สังคมที่มีการคิดวิเคราะห์ สังคมที่อาจจะพูดกันด้วยเหตุผลมากขึ้นแล้วเชื่อว่าจะทำให้เป็นสังคมที่ลดความแตกต่างลดความแปลกแยก เพราะว่าเราอ่านมากขึ้นเราคิดมากขึ้น สมองผ่านการวิเคราะห์มากขึ้นก็จะนำไปสู่ความเข้าใจ และคุณธรรมก็จะเกิดขึ้นจากการอ่านที่ว่าด้วย วันนี้ขอเสียงปรบมือให้กับวิทยากรทั้งสามท่าน ขอขอบคุณมากครับ ก็คงต้องจบในเวทีนี้แค่นี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่ตั้งใจฟัง ขอขอบคุณครับ